Стенограммы

XIV Рийгикогу, III Сессия, Инфочас

Среда, 19.02.2020, 12:00

Отредактированная

12:00 Infotund
1. 12:02 Välispoliitika
2. 12:15 Pensionid
3. 12:26 Omastehooldus
4. 12:39 Läti Vabariigi kodaniku väljaandmine Lõuna-Aafrika Vabariigile
5. 12:48 Kujunenud olukord
6. 12:58 Tervishoid
7. 13:10 Olukord Tallinnas
8. 13:16 Rail Baltic
9. 13:31 Sotsiaalpoliitika
10. 13:41 Maksupoliitika
11. 13:50 Valitsuse seisukohad

12:00 Infotund

12:00 Esimees Henn Põlluaas
Tere hommikust, head kolleegid! Alustame infotundi. Kõigepealt viime läbi kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohal on 42 Riigikogu liiget ja puudub 59.
Infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: välisminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, justiitsminister Raivo Aeg ja sotsiaalminister Tanel Kiik. Nagu ikka, kõigepealt saavad sõna registreerunud küsimuse esitajad, nemad saavad ka võimaluse täpsustavaks küsimuseks ja samuti saalist üks Riigikogu liige. Küsimuse esitamiseks on aega kaks minutit – palun sellest kahest minutist kinni pidada! – ja ministritel on vastamiseks aega kolm minutit.

---

1. 12:02 Välispoliitika

12:02 Esimees Henn Põlluaas
Esimesena on meil järjekorras Ivari Padar, kes esitab küsimuse välisminister Urmas Reinsalule. Palun!

12:02 Ivari Padar
Aitäh! Lugupeetud härra minister! Tõesti, mul on mõned küsimused, mis puudutavad viimaste aegade välispoliitilisi arenguid. Nüüd on meil siin Eestis üleval teema Eesti-Hiina suhted. Me oleme võtnud väga mõistliku positsiooni, et Euroopa Liidul peavad välispoliitilises suhtlemises ikkagi tooni andvad olema ühised seisukohad. Nüüd on üleval teema, mille puhul Eesti Vabariigi valitsus on võtnud juba seisukoha: see on Donald Trumpi pakutud Lähis-Ida rahuplaan. Eesti valitsus on suhteliselt kiiresti võtnud selle rahuplaani suhtes toetava seisukoha. Ma tean, et Euroopa Parlamendi liige Jaak Madison on Euroopa Parlamendis esitanud seda toetava resolutsiooni projekti. Te tulite äsja tagasi Euroopa Liidu välisministrite kokkusaamiselt. Milline on selle rahuplaani puhul võimalik üldine positsioon Euroopa Liidus? Kui palju seda toetatakse ja kas mitte Eesti õige kiire seisukohavõtt ei ole olnud ennatlik?

12:04 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud küsija! Valitsus kujundas seisukoha, mis puudutas esialgset vaadet. Me tervitame Ameerika Ühendriikide initsiatiivi. Ameerika Ühendriikide panuseta ei ole rahuprotsess Lähis-Idas, arvestades nende mõju ja osakaalu, mõeldav. Teiseks, see ei tähenda aga seda, et kõik rahuplaani konkreetsed ettepanekud on meie hinnangul, Euroopa Liidu hinnangul kooskõlas seniste rahvusvahelise õiguse põhimõtetega. Aga ma arvan, et see on hea: valitsuse seisukoht on, et see on platvorm, mille pinnalt on võimalik osapooltel edasi liikuda. Ja kindlasti meie huvi on julgustada osapooli seda tegema.

Esmaspäeval kõneleti Euroopa Liidu välisministrite arutelul ka sellest. Ma rõhutasin seal vajadust, et see teema peaks olema järgmisel koosolekul eraldi päevakorrapunkt. Ma olen teinud ettepaneku nii Ameerika välisministrile kui ka Euroopa Liidu välisasjade kõrgele esindajale Josep Borellile, et väga tähtis on pidada Atlandi-ülest dialoogi selles küsimuses. Olen kutsunud üles kutsuma järgmisel kuul toimuvale arutelule ka Ameerika Ühendriikide administratsiooni kõrge esindaja, et tutvustada oma seisukohti. Nüüd see küsimus, kas Euroopa Liidu riikide seisukoht nendes asjades on selge ja ühene. Ma arvan, et need seisukohad, mida konkreetsemalt arvatakse, selguvad järgmises arutelus märtsikuus. Aga ajaloolist konteksti ja seniseid seisukohti arvestades võib eeldada, et need on kindlasti erinevate rõhuasetustega. Aga see ei tähenda seda, et meie eesmärk ei peaks olema Euroopa Liidu ühisele positsioonile jõuda. Eesti panustas aktiivselt ja esitas ka oma muudatusettepanekud Euroopa Liidu riikidest ÜRO Julgeolekunõukogu liikmete ühisavalduse kohta, kui Lähis-Ida küsimus eelmisel teisipäeval julgeolekunõukogus arutusele tuli. Me rõhutasime oma ettepanekus nende erinevate initsiatiivide tervitamist ja seda, et Atlandi-ülene koostöö on vajalik. Ja teised julgeolekunõukogu nii alalised kui ka ajutised Euroopa Liidu riikidest liikmesriigid tegelikult meiega ühinesid.

Nädalavahetusel olid mul kohtumised mitmete Lähis-Ida riikide välisministritega, kellega me samuti sellel teemal vestlesime. Nad pidasid Euroopa Liidu rolli ja autoriteeti selle protsessi edasiviimisel oluliseks. Mul oli ka eraldi kokkusaamine Ameerika Ühendriikide suursaadikuga ÜRO-s, kes samuti rõhutas, et dialoog Ameerika Ühendriikide ja Euroopa Liidu vahel on oluline.

Ma tahan rõhutada, et Ameerika Ühendriigid on seda initsiatiivi välja käies viidanud, et see on arutelu algus ja sellele järgnevad nagu läbirääkimistes ikka vastuettepanekud, teised ettepanekud. Kuid väga tähtis on, et tekiks läbirääkimiste vorm. Arusaadavalt on siin mängus valimised, kontekst mängib oma rolli ka Lähis-Ida ruumis, kuid meie huvi kindlasti on kahe riigi lahendus, rahu, samuti terrori tõkestamine piirkonnas.

12:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ivari Padar, täpsustav küsimus palun!

12:07 Ivari Padar

Aitäh! Ei saa öelda, et täpsustav küsimus, lihtsalt küsimus. Meil on viimasel ajal üleval olnud ka see, et Euroopa Liidus ollakse ääretult ettevaatlikud kõikide teemadega, mis võiks kokku võrra peakirjaga "Teise maailmasõja territoriaalsed pretensioonid". Täiesti põhjendatult! Mina tulin 25 aastat tagasi poliitikasse talurahva erakonna kaudu. Meie kolm põhipostulaati olid NATO, Euroopa Liit ja piirileping Venemaaga. Euroopa Parlamendi tööst ma mäletan, et niisuguseid territoriaalseid pretensioone esitasid just paremäärmuslikud poliitikud. Ma mäletan ühte Ungari poliitikut, kelle kohta tuli pärast välja, et ta on GRU nuhk. Nüüd on Riigikogu esimees ütelnud välja oma seisukoha, mis puudutab territoriaalseid pretensioone Venemaaga suhtlemisel. Palun seletage seda olukorda! Kas praegusel valitsusel on selles valguses mingeid uusi plaane? Nagu te teate, siiani me oleme 25–30 aasta jooksul lähtunud sellest, et meile on oluline liitumine Euroopa Liiduga, liitumine NATO-ga, ja olnud nendel teemadel vaoshoitud.

12:08 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Kõigepealt ma juhin tähelepanu, et siin saalis on ju kõigi konsensusega veel kord üle rõhutatud meie põhiseaduses määratletud ja meie riigiõiguslikus vaates maksev lähtenurk: Eesti Vabariigi piirijoon on määratud Tartu rahulepingu ja teiste riikidevaheliste lepingutega. Kuni ei ole kahepoolselt jõusse astunud mingid muud lepingud, senikaua – loomulikult meie riigiõiguslikus vaates, nagu Eesti rahvas põhiseaduse vastuvõtmisel soovis – kehtib eelmine leping.

Ma tahan aga üle rõhutada, et kui küsida nõnda, kas sellel valitsusel on langetatud mingeid otsuseid mingi muu piirijoone kulgemise kohta, mis on teistsugune kui 2014. aastal määratletud piirijoon või

piiritrajektoor, siis ei, niisugust otsust langetatud ei ole. Samas on võetud seisukoht, et me ei kavatse piirilepingut selle valitsuse ajal siia parlamenti tuua. See kontekst, mida mina seda öeldes silmas pean, on kahtlemata ennekõike arusaam, et me ei tohi astuda samme – praeguses kontekstis ja Venemaa viimaste aegade seisukohti silmas pidades –, mis kuidagiviisi habrastaksid meie õigusliku järjepidevuse positsiooni võimalikes tulevastes rahvusvahelis-õiguslikes vaidlustes. Minu jaoks on praegu ennekõike küsimus vaatenurgas, mida Vene Föderatsioon kahepoolsetes suhetes Eestiga eitas. See puudutab ajalugu, Eesti okupeerimist ja selle tunnustamist. Ja teine küsimus on seotud Eesti Vabariigi kontinuitiivsuse tunnustamisega, et tegu on Eesti rahva enesemääramisõiguse tahtel 1918. aastal loodud Eesti Vabariigi järjepidevusega. Nii et kui on küsimus, milline on Eesti riigiõiguslik vaade, siis see on, et Tartu rahuleping on jõus.
Mis puudutab praktilisi kahepoolseid samme riikidevahelistes suhetes, siis minu jaoks on lähtekoht see, et me juhindume õigusliku järjepidevuse põhimõttest. Kõiki oma samme praktilistes riikidevahelistes suhetes vaatame selle perspektiiviga, et me kuidagi seda positsiooni ei habrastaks. Et see risk on olemas, sellele on osutanud mitmed võimalike rutakate sammude eest hoiatanud eksperdid – hea küsija teab seda minust paremini. Ma tahan veel kord kinnitada, et piirijoone küsimust kahtlemata tuleb vaadata perspektiivis. Mis puudutab tegelikult Tartu rahulepingu kui niisuguse käsitlemist, siis Tartu rahu olemuse pisendamist ma õigeks ei pea. See kindlasti ei ole selle valitsuse riigiõiguslik vaade Eesti Vabariigi positsioonile.

12:12 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Kruuse, palun!

12:12 Urmas Kruuse
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Sellele saalile on mitmeid kordi siit puldist ette heidetud, et me justkui näeme tonti selles, et valitsuses teatud teemad liiguvad nagu luik, vähk ja haug. See tähendab seda, et valitsuse tippliikmed on eri arvamustel ja see kajastub ka meie meedias ja selle tõttu ka rahvusvahelises meedias. Hea kolleeg Ivari Padar sellest alustas ja ma tahaksin seda jätkata. Kuidas teie arvates, austatud välisminister, see paistab Eesti ühiskonnale tervikuna ja ka meie liitlastele, kui Riigikogu esimees ajab justkui ühte joont, teie püüate ajada teist joont ja teie erakonna esimehel on veel kolmas vaade? Kas see tuleb meile kogu selles poliitilises dimensioonis kasuks? Kas see meie turvalisust pigem tõstab või alandab, arvestades seda, kes on meie kõige suurem naaber?

12:13 Välisminister Urmas Reinsalu
Eesti Vabariigi Valitsuse välispoliitiline kurss on järjekestev. Valitsus on võimeline langetama otsuseid, ja valitsus on võimeline määratlema ka käsituse küsimustes, kus pole konsensust. Veel kord ma rõhutan: meil ei ole mingeid vastuolusid selles, mida valitsus vaatab, mida ta teeb või ei tee. See valitsus on kokku leppinud, et sellisel kujul piirilepingut ta ei kavatse esitada. See on niisugune eitav positsioon. Teiseks ma aga tahan rõhutada seda, et kui on küsimus, kas valitsus on langetanud otsuse võimaliku uue piirijoone kulgemise kohta, siis seda otsust valitsus langetanud ei ole. See on väga selge konkreetne positsioon praegu.
Ja ma ei pisendaks kuidagi Vene Föderatsiooni ametiisikute viidatud poliitilisi tingimusi piirilepingu sõlmimiseks. Välisminister Lavrov on öelnud, et Eesti Vabariik peab loobuma russofoobsest poliitikast, see on tingimus piirilepingu sõlmimiseks. See on poliitiline tingimus, mille on esitanud teise riigi välisminister. Ma ei alahinda seda konteksti, millesse meiepoolsed sammud selles kontekstis asetuvad. Need on poliitilised nõudmised lisatingimustena piirilepingu sõlmimiseks.
Mis puudutab konsensust välispoliitilistes asjades, siis teate, Eesti riigis on loomulikult üks tasapind. Aga mis puudutab riigi välispoliitilist kurssi ja selle positsiooni hoidmist rahvusvaheliselt, Euroopa Parlamendi tasandil, siis see on hoopis kaalukam. Ma osutan hea küsija erakonnale. Te saatsite Euroopa Parlamenti oma esindajana Igor Gräzini, kes oli vastu Euroopa põhiseaduse lepingule, kes hääletas vastu surmanuhtluse kaotamisele Eestis, oli tegelikult vägagi radikaalsete seisukohtadega, kui jutt oli Euroopa Liidu lammutamisest. Euroopasse saatsite ta, armsad sõbrad, oma partei esindajana. Kui te nii kõrgel tasemel teda tunnustasite, siis oli see tegelikult ju märk sellest, et selline on järjekestev Reformierakonna välispoliitiline tulevikuvaade.
Aga kui tõsiselt rääkida, siis tegelikkus on see, et see valitsus on suuteline nii välispoliitika kui ka sisepoliitika küsimustes otsustele jõudma. Kui küsimused on õhku jäänud, siis oleme suutelised

määratlema oma käsituse, et ei oleks segadust. See, et konkreetsel poliitikul on üks või teine vaade, mida ta väljendab, on üks asi. Aga samas on riigil välispoliitiline platvorm, mida riigi esindajad esindavad – kas valitsus kollektiivse otsusega või teeb seda välisminister, kes viib valitsuse välispoliitikat ellu. Poliitikutel on erinevad seisukohad-käsitused ja see on täiesti loomulik ka nii tõsise, nii kaaluka ja tundliku küsimuse puhul, nagu seda on Eesti minevik ja Eesti järjepidevuse mitte kahtluse alla seadmine.

12:15 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

2. 12:15 Pensionid

12:15 Esimees Henn Põlluaas
Küsimus nr 2. Esitaja on Kaja Kallas, vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

12:15 Kaja Kallas
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! 7. veebruaril jättis president välja kuulutamata kogumispensionide seaduse muutmise seaduse, viidates mitmetele väga ränkadele põhiseaduse riivetele. Kuna tegemist on seadusega, millega valitsus sidus oma usalduse, ma küsingi teilt kui valitsuse liikmelt: kas te kavatsete presidendi otsuses välja toodud põhiseaduse riived kõrvaldada ehk siis muuta seda eelnõu niimoodi, et te teete selle korda ja see põhiseadust ei riiva? Kas te kavatsete seda eelnõu sisuliselt arutada Riigikogus, selleks et need probleemid saaksid kõrvaldatud ja teie oma valitsus ei oleks põhiseadusvastase seaduse taga?

12:16 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Austatud küsija! Tõsi on, et Vabariigi President on kujundanud oma seisukoha, oma otsuse teinud kogumispensioni seaduse muutmise osas. Tal on kahtlemata selleks igasugune õigus. Hetke seisuga on valitsuskoalitsioon juba mõnel korral arutanud presidendi välja toodud murekohti ehk siis tema hinnangul vastuolusid põhiseadusega. Me ei ole veel lõplikke otsuseid langetanud, jätkame neid arutelusid lähiajal. Ja tõepoolest on küllalt suur tõenäosus, et lõplikud otsused ja lõpliku hinnangu peab juhul, kui Riigikogu enamus toetab siiski seadusega edasiminekut, andma Riigikohus. Iseenesest õigusriigis ei ole selles midagi erakordset, midagi tavapäratut. Ongi erinevad õiguslikud positsioonid, hinnangud. Analüüsid, mis on seadnud üht, teist või kolmandat punkti küsimärgi alla, on hinnanud, et riive ei ole väga suur. Mõnes mõttes õigusliku selguse saamiseks ei pruugi aga üldse halb olla, kui lõpliku hinnangu annab Riigikohus kui kõigi osapoolte jaoks kahtlemata autoriteetne institutsioon.

12:18 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Kaja Kallas, palun täpsustav küsimus!

12:18 Kaja Kallas
Aitäh! Me teame, et selle menetluse käigus teie isiklikult olete ju ka olnud kriitiline selle seaduse suhtes. Ma küsingi teilt kui sotsiaalministrilt, kas te ei pea põhiseadusvastaseks olukorda, kus märkimisväärne osa inimestest saab tagantjärele võtta välja sotsiaalmaksu, mis on ette nähtud pensionite väljamaksmiseks, ja märkimisväärne osa inimestest seda teha ei saa. Ja kui see raha välja võetakse, satub kahtluse alla ka Eesti pensionisüsteemi jätkusuutlikkus. Kas te isiklikult peate põhiseadusvastaseks olukorda, kus sotsiaalmaksu saab niimoodi tagantjärele kasutada?

12:19 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Aitäh! Tänan küsimuse eest! Tõsi on see, et Sotsiaalministeerium omalt poolt on seaduseelnõu väljatöötamise ajal teinud mitmeid ettepanekuid, seda nii koalitsiooni töörühmas kui ka n-ö ametlikus kirjavahetuses Rahandusministeeriumiga. See konkreetne küsimus oli üks teemasid, mille me üles tõstsime: tõepoolest, kas oleks õigem n-ö sotsiaalmaksu osa ülejäänud, palga arvel kogumispensioni fondidesse laekunud summadest eraldi käsitleda? Kui te küsite minu käest, kas see on

põhiseadusvastane või mitte, siis aus vastus on, et mina ei ole jurist ja mina selliseid hinnanguid andma ei hakka. Küll aga meie soov – ja laiemalt küllap kogu parlamendi ja valitsuse eesmärk – on see, et pensionisüsteem tervikuna oleks jätkusuutlik, et võimalikult palju pensioniks kogutud raha just nimelt pensionipõlves kasutatakse. Kas selleks annab võimaluse pensioni investeerimiskonto, pensioni teine sammas, kolmas sammas või mõni muu lahendus, see ei olegi võib-olla kõige olulisem. Kõige tähtsam on see, et eakatele, tänastele noortele ja tööinimestele oleks tulevases vanaduspõlves tagatud inimväärne sissetulek, piisav tugi nii riigi poolt kui ka tänu enda kogutud vahenditele.
Me teame, et pensioni asendusmäär on Eestis kahetsusväärselt madal, see puudutab tänaseid eakaid ja tegelikult ka tulevasi pensionäre. Me teame, et kui me ei muudaks seaduses mitte midagi, ka teise samba osas, siis väljavaated oleksid sellised, et Eesti keskmine pension moodustaks keskmisest palgast ka tulevikus 40%, mida on minu arvates kahetsusväärselt vähe. Igal juhul peab olema siht seda tõsta. On see võimalik esimese samba suurendamise abil, on see võimalik täiendavate kogumismehhanismide loomise abil, näiteks soodustades tööandja pensioni maksmist või kolmanda samba raha kasutamist – see kõik on debati teema.
Teise samba muudatuste kohta me oleme tõesti esitanud omalt poolt, ma ütleksin, konstruktiivse kriitiku rollis olles, erinevaid ettepanekuid, erinevaid tähelepanekuid, millest paljusid on arvestatud. Paljudes asjades oleme jõudnud kokkuleppele – see puudutab maksupoliitikat ja näiteks ka erinevate finantsriskide maandamist pensionifondide näol. Aga loomulikult, nagu koalitsioonis kombeks on, igal erakonnal on mõnevõrra erinev positsioon, igal ministril on mõnevõrra erinev positsioon, kui saab olema koalitsioonil tervikuna. Ja nii on see ka teise samba reformi puhul.

12:21 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Kruuse, palun!

12:21 Urmas Kruuse
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teie peaksite oma ametikohustuste tõttu olema selle konkreetse eelnõu kõige suurem opositsionäär. Aga kui me jälgime meediaruumi ja ka arutelusid siin saalis, siis ei ole silma torganud, et te oleks väga selgelt sellele lammutamisele vastu seisnud. Millele ma viitan? Ma viitan sellele, et kui me siin saalis kuulame arutelusid selle teema üle, kuulame eksperdiarvamusi, et see eelnõu ja see viis, mismoodi teist sammast lammutatakse, viib ilmselgelt pensionieas inimeste keskmiste sissetulekute vähenemisele, siis sotsiaalminister ei tohiks elu sees sellega nõus olla. Ta peaks seisma sellele vastu kogu oma ametkonnaga, et sellist kahju ära hoida. Ma tahan teie käest küsida seda. Teie head koalitsioonikaaslased on siin saalis öelnud, et sellele lubadusele anti väga selge rahva mandaat. Aga tegemist oli ju Isamaa valimislubadusega ja minu teada Isamaa saadikute arv ka siin saalis väheneb. See ei anna kindlust öelda, et selle lubaduse täitmiseks on rahva mandaat. Öelge palun, kas te ei ole kordagi mõelnud öelda, et kui tehakse see samm, mida koalitsioon on plaaninud ja mida president on vastustanud, et kui see reform ellu viiakse, siis teie kui sotsiaalminister astute tagasi, sest see ei ole õige.

12:23 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Tänan küsimuse eest! Minnes kronoloogias mõnevõrra tagasi Riigikogu valimiste järgsesse perioodi, siis tuleb öelda, et teise samba reformi aluspõhimõtted lepiti kokku koalitsioonilepingus. Selle samba reformimine oli teada kõigile ametisse astuvatele ministritele, kaasa arvatud mulle. Minust oleks praegu mõnevõrra kummaline teha niisuguseid jõulisi avaldusi olukorras, kus teise samba reformi põhituum oli koalitsioonilepingus kokku lepitud ja teada. See oleks natuke nagu šõu tegemine.
Mis puudutab selle reformi sisu, siis selles on väga palju olulisi põhimõtteid, mida nii mina ministrina kui ka Keskerakond on toetanud. Teine sammas säilib, igaüks, kes soovib, saab jätkuvalt selles osaline olla. Ma olen ka ise öelnud, et ma kavatsen sinna kogumist jätkata, kuna see on üks väga häid võimalusi pensioniks valmistuda. Samuti on võimalik liituda uutel inimestel, samuti oleme soodustanud just nimelt maksupoliitika abil seda, et pigem võetaks pensioniraha välja pensionipõlves. Tööealistel elanikel tuleb arvestada 20% tulumaksu kohustusega, pensionipõlves on see tulumaks 10%. Ka oleme kokku leppinud väga olulise põhimõtte, et kui inimesed otsustavad enam mitte koguda teise sambasse, siis saab tänu sellele vabaneva sotsiaalmaksuraha suunata erakordsesse pensionitõusu ehk esimese samba kaudu praeguste pensionäride olukorra parandamisse.
Pean tunnistama, et see viimane eesmärk on minu jaoks väga oluline, kuna tänaste eakate olukord on

siiski veelgi raskem, kui saab olema tulevastel. Ma kohe põhjendan, miks. Eesti riik paratamatult on praegu vähem jõukas, kui ta saab olema nähtavas tulevikus. Ma arvan, et riigi jõukuse suurendamine on meie kõigi ühine siht. Ja tänastel noortel ja tööealistel inimestel on võimalus koguda pensionipõlveks – on see teise samba või kolmanda samba abil. Seda võimalust ei ole väga paljudel tänastel eakatel olnud tulenevalt erinevatest riigikordadest, mitmest rahareformist, väga kiiretest majandusolukorra muutustest, mis ei ole olnud nendest tingitud ja mis on olnud kõik riigile tervikuna positiivsed, meie tuleviku vaates positiivsed. Samas tuleb tunnistada ka selle kõige teist poolt: eakate vaesus on värsketel Eurostati andmetel Eestis Euroopa Liidu kõige suurem. See tähendab seda, et kui me teise samba reformi läbi viime ja tänu sellele suudame tõsta tänaste eakate pensionit, mis on üks konkreetseid kokkuleppeid, siis me tegelikult vaesusriskis olevate eakate osakaalu vähendame. Nagu öeldud, see, mis saab tänastest noortest, tänastest tööealistest, see sõltub väga palju nende enda valikutest, nende võimalustest. Ja võimalusi neil on: kas koguda, kas lahkuda teisest sambast, kas koguda veel täiendavalt kolmandasse sambasse või muid mehhanisme kasutades. Seega ma kindlasti ei näe seda reformi n-ö üdini kullana, aga ma ei näe seda ka nii negatiivses võtmes, nagu te välja tõite.

12:26 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

---

3. 12:26 Omastehooldus

12:26 Esimees Henn Põlluaas
Küsimus nr 3, esitab Indrek Saar ja vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

12:26 Indrek Saar
Aitäh! Lugupeetud minister! Kõik valitsuserakonnad on lubanud omastehooldajate hoolduskoormust vähendada, et võimaldada neile hooldamisvaba puhkeaega ja võimalust töörurule naasta. Koalitsioonilepingus seda teil millegipärast nii selge sõnaga kirjas ei ole, aga ometi olete seal lubanud kehtestada üleriigilise põhimõtte hooldajatoetuse maksmiseks. Asi seegi! Enne Riigikogu valimisi lubas Keskerakond tõsta hooldajatoetuse 100 euroni kuus. EKRE lubas hooldajatoetuse tõsta miinimumpalgani. Palun, kas te ütleksite meile, millal jõuavad Riigikokku sellised seadusandlikud muudatused? Värskelt ametisse astunud siseminister Mart Helme lubas peaministri ülesannetes 15. mai infotunnis Helmen Küti küsimusele vastates, et koostöös kohalike omavalitsustega tõuseb 1. jaanuarist hooldajatoetus miinimumpalgani. Palun selgitage meile, kuidas teie, seda valdkonda kureeriv minister, kavatsete seda peaministri ülesannetes esinenud ministri valitsusele võetud kohustust ja lubadust täita?

12:28 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Tänan küsimuse eest! Seda konkreetset tsitaati ma hetkel kahjuks kommenteerida ei oska, tunnistan ausalt. Mis puudutab laiemalt omastehoolduse temaatikat, pikaajalise hoolduse reformi, siis on tõsi, et sellega on pidevalt tööd teinud nii tänane valitsus, eelmine valitsus kui teatud määral ka üle-eelmine valitsus. Nagu hästi teada, on tegemist väga laiaulatusliku teemaga, väga suurt osa Eesti ühiskonnast puudutava küsimusega. Me räägime otseselt enam kui 100 000 inimesest, kaudselt tegelikult veel enamatest – ma pean silmas lähedasi ja erinevaid tugivõrgustikke. Me oleme sellega tõesti edasi liikunud. 30. jaanuaril oli valitsuskabineti nõupidamine sel teemal, kus me tutvustasime vahepealseid töörühmade töötulemusi, pakkusime välja erinevad pikaajalise hoolduse korralduse, erivajadustega inimeste elukaarepõhise teenuste korralduse rahastuse alternatiivsed mudelid. Valitsuskabineti otsus oli liikuda edasi riigi ja kohaliku omavalitsuse partnerlusmudeliga ja eeskätt keskenduda vajalike teenuste standardite väljatöötamisele, ühtlustamisele, samuti riigi ja kohaliku omavalitsuse koostööle ja kohalike omavalitsuste võimekuse kasvatamisele. See sai ka konkreetselt valitsuskabineti otsustes fikseeritud.
Kui te küsite seaduseelnõude kohta, siis kokkulepe oli, et ministeeriumi eestvedamisel ja koostöös teiste valdkondlike ministeeriumidega koostame esialgu väljatöötamiskavatsuse, nii nagu hea õigusloome ette näeb. See tuleb selle aasta jooksul. Ja tõenäoliselt järgmisel aastal saab olema konkreetne

seaduseelnõu parlamendis.
See ei tähenda seda, et 2020. aastal midagi ei toimuks. Tegelikult me läheme edasi näiteks hoolduse koordinatsiooni mudeliga, me läheme edasi koostöös riigihalduse ministriga kohalike omavalitsuste heas mõttes motiveerimisega, et enam omavahendeid ja tähelepanu suunataks just nimelt pikaajalise hoolduse küsimuste lahendamisele ja rahastuse suurendamisele. Me läheme edasi loomulikult nii tervishoiu kui ka sotsiaalkaitse valdkonna parema integreerimisega. Üks näide on haigekassa poolt rahastatav õendusabi hooldekodudes. Samuti me läheme edasi laiemalt koduteenuste keskse mudeli juurutamisega. Me teame, et väga palju inimesi on hooldekodu järjekorras, ka erihoolekande järjekorras, aga tegelikult veel märksa enam inimesi soovib ja vajab abi oma kodus. Praegu saab koduteenuse näol abi veidi alla 7000 inimese, vajadus on suurusjärgus 20 000, teoreetiliselt võib olla isegi suurem, kui arvestada ka neid inimesi, kes on erinevates institutsionaalsetes hoolekandeasutustes. Ehk siis väga palju protsesse on töös. Selle teemaga tegeleme meie ja tegelevad ka kohalikud omavalitsused. Ja seadusloomeni jõuame samuti.

12:31 Esimees Henn Põlluaas
Indrek Saar, täpsustav küsimus, palun!

12:31 Indrek Saar
Tänan, härra minister! Aga te mu küsimusele ei vastanud. Te rääkisite, mida te parendate, arendate ja analüüsite. Ühtegi konkreetset vastust mu küsimusele ei olnud. Teie peaministri ülesannetes kolleeg on lubanud väga konkreetseid rahanumbreid, aga ma saan aru, et te valitsuses ei tee mitte sammugi selles suunas, et selles osas tegelikult midagi juhtuks. Te võiksite seda kommenteerida. Aga minu üldisem kommentaar ja küsimus on selle kohta, et Keskerakonna programm omastehoolduse ja inimväärse vanaduspõlve tagamise osas – või mis see täpne sõnastus teil oligi – on samamoodi üsna ambitsioonikas, nagu ka Isamaa ja EKRE valimisprogramm. Kuigi viimastel aastatel on läbi viidud põhjalik analüüs, rakkerühmad on andnud väga konkreetsed poliitikasoovitused, mille hulgast tuleks nüüd teha valik ja hakata asju ellu viima, siis te justkui lubate meile sisuliselt järjekordset analüüsi. Aasta lõpuks on plaanis saata kooskõlastusringile väljatöötamiskavatsus. Ja see on kõik, mida te tegelikult selles valdkonnas teete. Kas ma olen õigesti aru saanud?

12:32 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Suur tänu! Lühike vastus teie küsimusele on: ei, te ei saanud õigesti aru. Nagu ma enne välja tõin, väga palju tegevusi on käsil. Te teate hästi, et eeskätt vastutavad sotsiaalhoolekande eest Eesti Vabariigis kohalikud omavalitsused, ja koostöös nendega liiguvad, nagu öeldud, riik ja omavalitsused rohkem koduteenuste suunas. On hoolduskoordinatsiooni esialgne väiksem pilootprojekt ja sel aastal laieneb see oluliselt. Soov on just nimelt tagada inimesele vajalike teenuste kättesaadavus sõltumata sellest, kes neid pakub – on see tervishoiusektor või sotsiaalhoolekande sektor, on see omavalitsuse töötaja või mõne riigiasutuse, näiteks Sotsiaalkindlustusameti esindaja. Mitme protsessiga me läheme edasi. Esitame omalt poolt ka loomulikult lisarahataotlused riigi eelarvestrateegia läbirääkimistel, mis nüüd kevadel algavad. Oleme need ära kaardistanud. Rahavajadus selles valdkonnas on väga suur. Me ei räägi ju tegelikult ainult eakatest, me räägime erihoolekandest, me räägime lastest, me räägime puudega inimeste toetamisest, me räägime väga paljudest tugiteenustest, toetavatest teenustest, abivahenditest. Teemade ring on väga lai. Ma kindlasti ei alahinda seda tööd, mis on tehtud töörühmades, ja ma ei alahinda ka analüüside vajadust selliste otsuste tegemisel.
Loomulikult ka mulle meeldiks, kui kõik protsessid Eesti Vabariigis liiguksid oluliselt kiiremini, et me poleks sunnitud aastal 2020 neid seaduseelnõusid välja töötama, vaid seda oleks tehtud juba 10, 15, 20 aastat tagasi. Aga see on tänane reaalsus. Vabariigi Valitsus on oma tööd teinud tunduvalt alla aasta, suurusjärgus kümme kuud. Nelja aasta pärast – või ütleme, nüüd juba kolme aasta pärast – on selles valdkonnas kindlasti toimunud väga olulised muudatused, väga olulised reformid. Ma väga loodan, et eeskätt ei võida neist mitte riik ja kohalikud omavalitsused, vaid inimesed, kes abi vajavad, ja nende lähedased.
Ma mõistan teie kriitikat ja kärsitust. Ma ka ise tunnen, et protsessid ja elu riigis võiks minna kiiremini edasi eeskätt nendes valdkondades, kus tõesti on palju abi vajavaid inimesi. Aga kuidagimoodi alahinnata töös olevaid mudeleid, pilootprojekte, euroraha kasutamisi, samuti koostööd kohaliku omavalitsusega selles valdkonnas ning nüüd siis seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse koostamist –

seda ma õigeks ei pea. Kui me räägime sellest valdkonnast, siis aastate peale sadu miljoneid eurosid vajavate muudatuste tegemine peab olema hoolega läbi mõeldud, peab olema põhjendatud. Sinna tuleb kaasata nii vabaühenduste kui ka kohalike omavalitsuste esindajaid ja paratamatult see kõik võtab aega.

12:35 Esimees Henn Põlluaas
Helmen Kütt, palun!

12:35 Helmen Kütt
Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Nagu te õigesti ütlesite, oluline on teha otsuseid teaduspõhisuse baasil, uuringute, analüüside baasil. Ma vaatasin natukene tagasi ajalukku. 2015. aastast alates on selles valdkonnas läbi viidud väga palju analüüse, uuringuid, töötanud on rakkerühmad, kohal käinud väga-väga paljude MTÜ-de esindajad, kes selles valdkonnas on tegelikult tegutsejad, raisanud töötunde või ütleme siiski heas mõttes, kasutanud töötunde – ikka parema panuse andmiseks. Ilmselt on kulunud ka suur hulk raha selliste tööde tegemiseks. Maailmapank on teinud analüüsi. Mida selles valdkonnas veel uurida on? Kas ei oleks mõistlik asuda juba tegutsema? Praegu ei ole ju meil valitsus, kus oleks uus peaminister, kes enne pole mingit informatsiooni sellest valdkonnast saanud. Meil on valitsuses koalitsioonipartnerina Keskerakond, kes on väga hästi selle valdkonnaga kursis. Kui te kõik need uuringud võtaksite lauasahtlist välja, ilmselt oleks võimalik ka nende baasil juba midagi teha.
Teiseks: eile te väga kenasti sotsiaalkomisjonis vastasite küsimusele, mis puudutas hoolduskindlustust. Te olete toetanud mõtet, mille juba 2017. aastal doktor Kai Saks välja pakkus, aga te ütlesite, et tänases koalitsioonis sellele toetust ei ole. Kas ma saan õigesti aru, et seda, kas hoolduskindlustuseks raha täiendavalt eraldada, te üldse ei analüüsi ja kolme aasta jooksul seda ei tule? Kas on nii?

12:37 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Tänan küsimuste eest! Ma arvan, et te ütlesite õigesti, et inimesed mitte ei ole raisanud aega, vaid on ikkagi heas mõttes kasutanud aega, panustades erinevates töörühmades erinevate analüüside koostamisse. Loomulikult ma nende saadud sisenditega olen tutvunud, me oleme seda kõike arvestanud. Sellest tulenevalt esitab ministeerium hoolduskonventsiooni põhimõtet välja töötades käesoleval aastal valitsusele omastehooldajate toetamise, hooldajatoetuse põhimõtete ühtlustamise ettepaneku, mille kohta ka eelmine küsija küsis. Kõigi nende teemadega me jõudumööda tegeleme. Mis puudutab hoolduskindlustust, siis seda me oleme küll arutanud, analüüsinud, vaadanud eri riikide mudeleid – on see siis Saksamaa või Põhjamaad. Ja oleme ka tõesti hinnanud võimalikke teenuseid, mida võiks selles osa pakkuda, mida mitte. Aga kuna valitsuskoalitsiooni seisukoht on, et hetke seisuga uusi makse, täiendavaid koormisi ei soovita kehtestada, siis ei ole meil mõistlik seda väljatöötamiskavatsusse sellisel kujul sisse panna. Milleks teha selles valguses mõttetööd või analüüsi, kui me teame, et seda otsust ei tule. Koalitsiooni selge siht ja suund või, ütleme, juhis ministeeriumile oli see, et läheme edasi riigi ja kohalike omavalitsuste partnerluse mudeliga. See tähendab seda, et mõlemad peaksid sinna valdkonda lisaraha eraldama, nii riik kui kohalikud omavalitsused, ja seda vastavalt välja töötatud põhimõtetele. Aga sellist eraldi maksu hetkeseisuga riik ette ei näe.
Mis puutub kriitikasse, et protsess on olnud aeglane, siis loomulikult võiksin ka ütelda, et kui 2015. aastast alates on üht-teist tehtud, aga kus siis varasemad neli aastat oldi. Arvan siiski, et aus vastus on see, et tegemist on niivõrd laiapõhjalise teemaga, et igal n-ö kaasamisringil, analüüsiringil tuleb väga palju uusi ettepanekuid, täiendusi, tagasisidet ja paratamatult riigieelarve vahendite piiratuse tingimustes ei ole võimalik väga suurte sammudega edasi liikuda. Aga see, mis on tehtud eelmistel aastatel, mis on tehtud sel aastal nende otsuste näol, ja mida tehakse järgmistel aastatel, on minu arvates positiivne. Vähemasti tegeldakse selle küsimusega ja liigutakse edasi. Ja selline üleüldine probleemide teadvustamine riigis, nii poliitikute ringis kui ka laiemalt ühiskonnas ja meedias on tegelikult toimunud. On aru saadud, et tegemist on valdkonnaga, mis ise ennast ei lahenda ja millesse tuleb panustada nii raha, aega kui ka muid ressursse. Samuti saab praegust korraldust efektiivsemaks muuta. See kõik on olnud väga positiivne ja sinna on panustanud ka kõik varasemad ministrid, varasemad valitsused, samuti Riigikogu liikmed, nii praegused kui endised.

12:39 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

4. 12:39 Läti Vabariigi kodaniku väljaandmine Lõuna-Aafrika Vabariigile

12:39 Esimees Henn Põlluaas
Oleme jõudnud küsimuse nr 4 juurde, mille esitab Liina Kersna ja millele vastab välisminister Urmas Reinsalu. Palun!

12:39 Liina Kersna
Suur tänu, hea istungi juhataja! Austatud minister! Ma usun, et suur osa ka Eesti avalikkusest on jälginud mure ja kaastundega, kuidas meie naaberriigi Läti kodanikku on üle aasta hoitud Taanis kinni süüdistatuna Lõuna-Aafrika Vabariigi poolt iseenda lapse röövis. Täna me teame, et Taani kohus on teinud otsuse Läti kodanik Lõuna-Aafrika Vabariigile välja anda. Ma tean ka seda, et te olete sellel teemal rääkinud nii Läti kui ka Taani kolleegiga. Ja minu küsimus on: kuidas Eesti riik saaks meie naaberriiki ja tema kodanikku aidata nii, et tema üle mõistetaks kohut koduriigis?

12:40 Välisminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Mis puudutab seda konkreetset juhtumit, siis kohe, kui see minu tähelepanu pälvis, kui see jõudis avalikku meediaruumi, ma võtsin ühendust Läti kolleegiga, väljendasin talle meie riigi nimel solidaarsust ja sümpaatiat ning küsisin, kas meil on võimalik mingit abi osutada, arvesse võttes, et see on tegelikult ikkagi kahe riigi vaheline küsimus. Ta tänas toetusavalduse eest ja ütles, et ta on tänulik kõige eest, mida me peame võimalikuks teha. Ma vestlesin Taani kolleegiga esmaspäeval Euroopa Liidu välisasjade nõukogu istungil hoone koridoris ja rõhutasin talle, et Eesti Vabariik toetab Läti Vabariigi positsiooni selles küsimuses, ja palusin Taani riigil teha võimalikult kõik, muidugi lähtuvalt nende riigi õiguslikest protseduuridest, et vältida seda väljaandmist. Ta võttis minu sõnumi teadmiseks. Läti Vabariigi suursaadik pöördus eile minu poole Läti Vabariigi nimel ja avaldas tänu, et Eesti on olnud see riik, kes on solidaarsust väljendanud.
Nüüd sellest, mida saab teha. Ma palusin selle juhtumiga seoses teha nimekirja riikidest, kus istuvad kinni Eesti kodanikud. Pean silmas kolmanda maailma riike, kellega meil ei ole sõlmitud vangide vahetamise lepingut. Ma palusin saata uued noodid kõigile riikidele, kellega meil ei ole vangide vahetamise lepingut, ja teiseks palusin ette valmistada ettepanekute paketi ka nendele riikidele, kus meie kodanik ei istu vangis, aga kellega meil ei ole vangide vahetamise lepingut sõlmitud. Selline riik on ka Lõuna-Aafrika Vabariik. Kui me vaatame konkreetset asjade arengut, siis on selge, et kindlasti võib ette tulla hüpoteetilisi juhtumeid, kus meie kodanik sattub selliste hammasrataste vahele. Enesestmõistetavalt me peame sellest juhtumist järeldusi tegema ja õppima ning oskama meie inimeste huve paremini kaitsta.
Kui see juhtum peaks päädima kahetsusväärse järelmiga, et siiski Lõuna-Aafrika Vabariigi ametiisikud saabuvad Taani ja see naine konvoeeritakse või viiakse Lõuna-Aafrika Vabariiki, siis kindlasti, kui Läti Vabariik peab vajalikuks ja kui Läti kolleeg minu poole pöördub, siis olen ma valmis Lõuna-Aafrika Vabariigi välisministriga, kellega mul oli võimalus jaanuarikuus kohtuda, otse kontakteeruma ja kutsuma teda üles koostööle, et see juhtum diplomaatilisel teel lahendada. Kindlasti on asjakohane ka see – olen selles kindel –, et Euroopa Liidu suursaadik [LAV-is], väga asjatundlik ja kogenud diplomaat, Eesti kodanik Riina Kionka osutab selles juhtumis abi Läti riigile ja konkreetselt sellele inimesele.

12:43 Esimees Henn Põlluaas
Täpsustav küsimus, Liina Kersna, palun!

12:43 Liina Kersna
Suur tänu! Suur tänu ka, härra minister! Ma küsin veel kord üle: kui Eesti kodanik oleks sarnases situatsioonis, kas meil üldse oleks võimalik midagi reaalselt teha, et kohtumõistmine toimuks kodaniku koduriigis, mitte selles riigis, kus väidetav kuritegu on toime pandud? Kas üldse on riigil võimalust oma kodanikku sellises olukorras aidata ja mida me võiksime õppida sellest kurvast juhtumist?

12:44 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Küsimus, mis on Eesti Vabariigi valitsuse positsioon? Eesti Vabariigi valitsuse positsioon on, et kindlasti kõik juhtumid on teatud määral erineva iseloomuga. Aga praeguse juhtumi puhul ma väljendan veel kord solidaarsust Läti Vabariigiga. Kindlasti ma nende palvet ja taotlust mõistan ja nad on esitanud ka oma argumendid, millel on õiguslik põhi.

Nüüd, tõepoolest on riikidevahelise õigusabi loogika järgi olemas nn üldine raamleping, millele osutas ka proua Signe Riisalo. See on, et kõik riigid annavad inimese välja ja ei oleks mingit küsimust: kui oleks Eesti kodanik, antaks ta välja. Kui oleks selline olukord, et Eesti Vabariigis toimuks midagi säärast, siis meie annaksime teo tegija tingimata Lõuna-Aafrika Vabariigile välja. See oleks niisugune reegel. Aga ei, ma selle käsitlusega olemuslikult nõus ei ole. On olemas asjaolud, mida tuleb silmas pidada: kas selles riigis, kuhu inimene välja antakse, kehtivad õigusriigi põhimõtted, on tagatud inimõiguste kaitse. Asju tuleb hinnata kogumis.

Kui küsida, mida riik saab teha, siis vastan, et riik saab oma õiguskaitse ettenähtud vorme kasutades esitada oma argumendid, ja seda ka kohtumenetluses. Nii Taanis kui ka Eestis on väljaandmisprotseduur allutatud kohtulikule kontrollile. Ja tegelikult on õigusriigis oluline ikkagi pidada keskseks inimõiguste kaitse põhimõtteid, ja seda ka selles küsimuses. Samas, loomulikult tuleb järgida ka rahvusvahelisi kohustusi.

Loomulikult siin on ka küsitud, kas Läti ametiasutused ikka järgisid sündmuste arenedes kõikvõimalikke vajalikke protseduure. Ma ei võta selles osas seisukohta. Aga kindlasti see on meile ka oluline tähelepanek, et kui asjad hakkavad kulgema, siis tuleb võimalikult varases faasis hakata tegutsema. Riigil on kindlasti asjakohane reageerida võimalikult varases faasis. Praegu on see juhtum kahetsusväärselt kurval moel arenenud, tegelikult on inimene üle aasta veetnud vanglas. Kui ta välja antakse, siis vähemalt avalikkusele teada olevate väidete järgi võib teda ähvardada kuni 15-aastane vanglakaristus Lõuna-Aafrika Vabariigis. Noh, need asjaolud on sellised, et meil jääb üle ainult avaldada toetust sellele inimesele ja Läti Vabariigile.

12:46 Esimees Henn Põlluaas

Signe Riisalo, palun!

12:46 Signe Riisalo

Aitäh! See diskussioon on kaldunud kriminaalõiguse valdkonda, aga tegelikult kuulub Haagis rahvusvahelise eraõiguse konverentsil vastuvõetud konventsiooni kohaselt lapseröövi tsiviilõiguslike suhete valdkonda. Ja neid konventsioone on rohkemgi, mis käsitlevad hooldusõigusega või laste õigustega laiemalt seotud teemasid, ja ka Eesti riik on võtnud sellekohaseid kohustusi. Parim olukord on see, et me oleme suutnud selliseid juhtumeid ennetada. Kõnealune olukord näitab seda ekstra hästi. Mu küsimus ongi: mida saab Välisministeerium oma ametnike abil teha selleks, et tagada, et Eesti kodanikud ei satuks sarnasesse situatsiooni? Kas see tähendab nõustamist või midagi muud, et hooldusõiguse küsimused saaksid elukohamaal lahendatud? Milline roll on Välisministeeriumil selles?

12:47 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, et see on väga tundlik teema. Nagu me näeme, sellised probleemid võivad viia suurte kannatusteni. Missugune traagika võib see olla kogu perele, eks ole. Üldist konsulaarabi Välisministeerium pakub. Ma võtan tõsiselt teie osutust ja palun Välisministeeriumi konsulaarvaldkonna ja õigusvaldkonna juristidel koostöös Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi töötajatega vaadata olemasolev info üle ja koostada Välisministeeriumi kodulehele n-ö tähelepanu juhtimise kataloog. Inimesed muidugi teavad, et paraku pered purunevad, võivad tekkida vastuolud jne. Aga inimesed peavad teadma, millisesse õiguslikku positsiooni nad võivad selle tagajärjel sattuda. Neid võivad tabada õiguslikud tagajärjed, mida nad mingil juhul ei sooviks. Ma arvan, et see on väga õige ja asjakohane osutus. Kui see info selgel kujul praegu ametiasutustes kättesaadav ei ole, siis ma palun viivitusteta seda teha, et inimesed teaksid arvestada, milline on tagajärg olukorras, kus Eesti Vabariik ei pruugi saada edasiste sündmuste kulgu rahvusvahelistes suhetes kontrollida.

12:48 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. 12:48 Kujunenud olukord

12:48 Esimees Henn Põlluaas
Küsimus nr 5, esitab Helmen Kütt ja vastab justiitsminister Raivo Aeg. Palun!

12:49 Helmen Kütt
Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud justiitsminister! Kümme kuud tagasi, kui valitsus astus ametisse ja teist sai justiitsminister, oli teil ühe mõttena või ühe teemana päevakorral kohtutäiturite ja pankrotihaldurite töökorralduse ülevaatamine, vajalikud muudatused selles. Te esitlesite oma mõtteid selle kohta. Ka meie fraktsioonis käisid Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esindajad avaldamas oma mõtteid planeeritavatest muudatustest. Oli üks juhtum, mis puudutas võlgnike vara arestimist nii, et inimesele jäi kätte vähem kui elatusmiinimum. Tuleb tunnustada seda, et tekkinud probleemi asuti likvideerima. Tõsi, minu kirjas esitatud küsimustele veel vastused tulnud ei ole, aga ma loodan, et need siiski saabuvad mu postkasti. Minu küsimus ei puuduta niivõrd seda juhtumit, sest tundub, et see halb olukord sai likvideeritud. Jah, tõesti, võlgnik peab võla tagasi maksma, aga ka võlgnikul on lapsed ja pere ja võlgnikule peab jääma kätte elamist võimaldav elatusmiinimum. Millised on selles valdkonnas teie plaanid, mis puudutavad kohtutäiturite tööd, ja kui kaugele need jõudnud on? Kevadel esitleti neid plaane meie fraktsioonis nii teie suu läbi kui ka kohtutäiturite poolt, kui kaugele sellega on jõutud?

12:50 Justiitsminister Raivo Aeg
Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest oli üks kahetsusväärne juhtum, mis leidis aset siis, kui töötukassa rakendas töösse oma infosüsteemi, mille alusel hakati kinni pidama kohtutäiturite nõudeid. Ma usun, et järgmine kuu, kui abiraha või toetuste väljamaksmine järjekordselt aset leiab, enam mingisuguseid probleeme ei tule. See oligi mõnes mõttes tehniline probleem, võib-olla n-ö sissetöötamise, rakendamise käigus kõiki asjaolusid ei osanud töötukassa ja kohtutäiturite koda ette näha. Eks meil ikka paraku juhtub. Kui me tahame osa tööd anda masinatele, siis masin oskab seda teha selles mahus, nagu teda on õpetatud tegema, ta ise ei ole veel võimeline mõtlema.
Te osutasite kohtutäiturite reformile, millest ma olen rääkinud. Tõepoolest, reformi ettevalmistamine algas juba eelmise valitsuse ajal ja me oleme sellega edasi läinud. See ei ole soiku jäänud. On toimunud mitmed kohtumised küll poliitilisel tasandil, küll ametnike tasandil, küll kohtutäituritega. Me oleme oma erinevaid seisukohti käinud ka parlamendiliikmetele selgitamas. Mõnes mõttes on see debatt võib-olla liiga intensiivselt ka meediasse üle kandunud, aga üldiselt on perspektiivsed ülesanded või perspektiivne lähenemine, nagu ma aru saan, ühetaoliseks kujunenud. Selleks, et säilitada kohtutäiturite teenuse ehk riigi poolt neile aastaid tagasi üle antud funktsiooni täitmine ehk siis kohtuotsuste elluviimine, selle elujõulisus, tuleb kogu süsteemile otsa vaadata ja seda reformida. Probleem on väga lihtne: kuna kohtutäituritele esitatavate nõuete arv on oluliselt vähenenud, siis on ilmselgelt kohtutäitureid nende vähenenud nõuete täitmiseks liiga palju ja sissetulek, mida nende nõuete täitmine kohtutäituritele annab, ei ole enam piisav selleks, et kohtutäitur suudaks oma bürood ülal pidada, teha vajalikud investeeringud, infotehnoloogilised arendused jne, samuti motiveerida oma personali. Siin tuleb lihtsalt minna seda teed, et kohtutäiturite arv väheneks. Teiseks on väga oluline ühise andmebaasi loomine, mis on samamoodi otsustatud. Selle kallal algab töö peatselt. Iga kohtutäitur näeb ja ka inimene ise näeb, kui palju nõudeid tema vastu ülal on: millised on riigi nõuded, millised on eranõuded. Need on koondatud ühte andmebaasi. See on üks oluline aspekt, et ilmneks ka näiteks seesama probleem, millest me siin rääkisime. Seni ei ole nagu tervikpilti nõuetest ühe isiku vastu.

12:53 Esimees Henn Põlluaas
Helmen Kütt, täpsustav küsimus, palun!

12:53 Helmen Kütt
Suur aitäh teile väga põhjaliku vastuse eest! On hea teada, et te sellega edasi tegelete. Ma olen ka üpris veendunud, et põhjus oli just see, et puudus täielik ülevaade. Eri kohtutäituritel võivad sama isiku suhtes mitmed nõuded olla ja see ilmselt oli üks põhjus. Ja teine tõesti arvutisüsteem. Teinekord

tehnika veab alt: mida inimene enne käsitsi tegi, teeb nüüd arvuti – võib juhtuda, et tulemus ei ole selline, nagu loodeti.
Aga minu teine küsimus puudutab elatisabi käsitlevat regulatsiooni. Kui ma eelmise aasta oktoobris esitasin teile küsimuse teemal, mis puudutas elatisabiraha seotust alampalgaga, siis te tõepoolest mulle kirjalikult vastasite. Ja kirjalikust vastusest oli hea lugeda, et 2019. aasta kevadel kuulutati välja lihthange ja see võideti ühispakkumisega. Juulis sõlmiti juba leping uuringu läbiviimiseks, et tulemuste põhjal teha otsuseid, kuidas edasi. Eelmine justiitsminister, kes täna teie kõrval istub, Urmas Reinsalu, tegeles elatisabi teemaga väga põhjalikult ja pakkus välja kalkulaatori, mis aga sai kriitilist tagasisidet. Tegelikult oleks võinud ka rohkem, suuremaid nõudeid esitada, kui see kalkulaator pakkus. Oli teada, et jaanuari lõpuks see uuring saab tehtud. Tõsi, valitsusse pidite minema alles oktoobris 2020. Uuest aastast on alampalk tõusnud, jätkuvalt on probleemid näiteks toimetuleku arvutamisel. Kui inimesed soovivad lahku minna ilma kohtu kaudu elatist nõudmata, siis toimetuleku vormistamisel see ei sobi mitte, sest seal läheb 50% alampalgast arvutuslikult maha, kui kohtuotsus ei ole teistsugune. Kas see uuring sai nüüd jaanuari lõpuks valmis? Kui sai, siis kas teil on infot, kas sellega saab kuskil ka tutvuda?

12:55 Justiitsminister Raivo Aeg
Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, seda ma tean, et see uuring telliti. Kas meile on laekunud ka n-ö lõppraport, seda ma täna ei oska öelda. Vähemalt briifingute ajal mulle ametnikud sellest konkreetsest uuringust ülevaadet siiani andnud ei ole. Aga see ei tähenda, et me ei ole seda teemat lähemalt arutanud. Tõepoolest, see on teema, mis on väga mitmekihiline ja mitmetahuline. Seda tuleb vaadata ühelt poolt nii konkreetsete lahkuläinud perede laste seisukohast kui ka sellest seisukohast, et võivad olla moodustunud uued pered, kus on uued lapsed. Kõik lapsed peavad olema igati võrdselt koheldud, mitte niimoodi, et need lapsed, kelle juurest üks vanem on lahkunud, on eelisolukorras ja uued lapsed kuidagi halvemas olukorras. See on kindlasti väga mitmes mõttes probleeme tekitanud ja selle temaatika üle on palju vaieldud, polemiseeritud ja arutletud.
Teine pool aga on ikkagi see, et kohtutel on tegelikult õigus kaalutlusotsuseid teha. See ei ole niimoodi, et täpselt pool võetakse ära, ja sellega on kõik. Kohtud saavad arvestada osapoolte tegelikku majanduslikku olukorda, lähtudes just sellest aspektist, et tuleb tagada kõikide laste võrdne kohtlemine. Ükski pool, on ta siis eelmisest kooselust või abielust või siis uuest, ei tohi sattuda halvemasse olukorda. Kõik peavad olema võrdselt koheldud. Ja praegu vähemalt minu andmetel kohtunikud ja kohtud sellega tegelevad ja suhtuvad teemasse tõsiselt.

12:57 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Kahjuks kolmandat küsimust Riigikogu liikmel esitada võimalik ei ole. Kuna teistelt küsimusi sellel teemal ei ole, lõpetan selle teema käsitlemise.

---

6. 12:58 Tervishoid

12:58 Esimees Henn Põlluaas
Läheme edasi järgmise küsimuse juurde, mille esitab Hele Everaus ja millele vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

12:58 Hele Everaus
Austatud eesistuja! Väga austatud minister! Minu küsimus põhineb OECD terviseraportil ja nendel andmetel, mis seal Eesti kohta on. Eesti nimelt kulutab tervishoiule inimese kohta Euroopa Liidu keskmisest vähemalt kaks korda vähem. Ja ilmselgelt ei ole see piisav, nagu ütleb ka OECD raport. Ei olda rahul meie tervishoiu rahastamisega, sest rahuldamata tervishoiuvajadus on Eestis Euroopa Liidu suurimaid, 11,8% elanikkonnast. Euroopa Liidus on vastav näitaja 1,7%. Ja välditav suremus, mida oleks raviga võimalus n-ö torpedeerida, on meil samuti kaks korda suurem kui Euroopa Liidus. Seega, missugused on tervishoiu rahastamise kavad, et Eesti inimestele ravi kättesaadavaks teha?

12:59 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Austatud küsija! Suur tänu väga olulisele teemale tähelepanu juhtimast! See on tõesti ammune murekoht ja trend, et Eesti riik kulutab tervishoiule, kui me räägime puhtalt riigieelarve vahenditest, alla 5% SKP-st. Kui meil tihti räägitakse näitajast 6,5–6,6%, siis see on tegelikult koos inimeste omaosalusega. Riik ise paneb tegelikult veel oluliselt vähem. Ja kui me tõesti sooviksime jõuda Euroopa Liidu keskmisele tasemele või kõrgemale, siis see eeldaks sadu miljoneid eurosid igal aastal sinna valdkonda juurde. Loomulikult nii suure lisasumma leidmine ei ole ühegi valitsuse jaoks kerge ülesanne. Aga see ei tähenda, et sellesse suunda liikuda ei tuleks.
Eelmine valitsus tegi teatud otsused, mis puudutasid eakate eest, mittetöötavate vanaduspensionäride eest ravikindlustuse maksmist. See on andnud tegelikult haigekassale lisaraha, ütleme, nelja aasta plaanis – osaliselt siis möödunud periood, osaliselt veel järgmine aasta, kokku umbes 200 miljonit. Aga see on nelja aasta peale. Tegelikult loomulikult on rahavajadus suurem, kuid see on aidanud mõnevõrra seda puudujääki leevendada, aga mitte vajadust katta. Inimeste katmata ravivajadus on, nagu te väga õigesti ütlesite, suurusjärgus viis korda suurem kui väga paljudes teistes riikides, ja tegelikult ka inimeste omaosalus on kahetsusväärselt suur. Lisaks see pigem näitab samuti kasvamistrendi.
Meie oleme ministeeriumis analüüsinud erinevaid võimalusi. Näiteks üks konkreetne mõte on olnud see, et tuleks tõstatada debatt ravikindlustuse n-ö tulubaasi laiendamise üle. Kas on õige, et ainult töölepingutelt makstakse ravikindlustuse osa, sotsiaalmaksu? Vahest tuleks ka muid tululiike arvesse võtta? Meie oleme igal juhul selleks debatiks avatud ja valmis, kuna töösuhted on muutunud. Ettevõtjate osakaal Eesti riigis kasvab pidevalt. Peame arvestama sellega, et pelgalt klassikalise töölepingu alusel makstav sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa ei taga Eesti tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkust pikemas plaanis. See ei taga vajalikke vahendeid ravijärjekordade lühendamiseks, pigem on oht, et need võivad veel pikeneda. Me oleme tegelikult teinud väga põhjalikke arutelusid ja pikaajalisi prognoose haigekassa nõukogus ja juhatuses. Need on puhtalt seniste trendide põhjal tehtud prognoosid, mis võtavad arvesse eakate osakaalu kasvu, tööealiste elanike osakaalu muutumist, ka reaalset palga ja tervishoiuteenuste kulude kasvu. Mis ikkagi saab olema pikaajaline plaan? Selge on see, et lisaraha on süsteemi igal juhul vaja. Tulubaasi laiendamine on üks konkreetne mõte. Loomulikult on alati võimalik teatud teenuseid rahastada riigieelarvest, nii nagu varem on ka tehtud. Vahepeal on liigutud selles suunas, et on osa teenuseid riigieelarvest viidud koos rahaga haigekassa eelarvesse, aga on ka variant teha täiendavaid sõeluuringuid ja muid ennetustegevusi suuremas mahus riigieelarvest.

13:02 Esimees Henn Põlluaas
Hele Everaus, täpsustav küsimus, palun!

13:02 Hele Everaus
Palju tänu eelmise vastuse eest! Natuke te juba puudutasite ravi- ja vastuvõtule pääsu järjekordi. Eriarstiabi järjekorra kohta on omad reeglid kehtestatud, paraku on kuuenädalane eriarstiabi järjekorra nõue täidetud vaid 55%-l juhtudest. Veel keerulisem on haiglaravile pääseda: kaheksa kuud on miinimum, mis tuleb oodata, enamasti oodatakse palju rohkem. Näiteks puusaliigese vahetust tuleb oodata keskmiselt 391 päeva, OECD keskmine on 161 päeva. Te olite hästi optimistlik, et digiregistratuur aitab, aga haiglaravi puhul see pole kuidagi võimalik, samuti paljude muude vajaduste korral. Mis see lahendus oleks? Mul on niisugune tunne, et ikkagi jälle rahakott on suurim probleem.

13:03 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Tänan jätkuküsimuse eest! Ma olen täiesti nõus, et investeerides valdkonda oluliselt alla Euroopa Liidu keskmise, on väga palju tahetud, kui loodetakse saada üle Euroopa Liidu keskmise tulemust. Ei ole ju ülejäänud Euroopa Liidu riigid meist arengu mõttes maas. Pigem oleme suhteliselt keskmiste seas: on meist märksa arenenumaid riike Euroopa Liidus ja on ka neid, kes on Eestist maha jäänud, ka tervisehoiusüsteemi osas. Rahalises mõttes vähemaga teha rohkem on võimalik võib-olla väga piiratud ajal ja piiratud olukordades, aga tervishoius tervikuna ei ole üle riigi ega ka regiooniti sellisel juhul reaalne kättesaadavust tagada. Lisaraha vajadus on tõesti.
Mis puudutab digitaalset registratuuri, siis sellel on erinevad kasutegurid. Üks pluss on tõesti tühivisiitide vähenemine, mida me oleme näinud. On ka parem infovahetus ja suurem kasutajamugavus: inimene saab tõesti terviklikult näha, millised on võimalused ennast ühe või teise eriarsti juurde registreerida. See annab haigekassale võimaluse teha tagantjärele hinnanguid ja ka

tulevikuprognoose, kui palju ravimahtu ühel või teisel erialal on vaja ühes või teises maakonnas. Ehk aitab see siiski ka ravijärjekordi lühendada. See protsent, mille te välja tõite, minu teada päris nii madal ei ole, aga suurusjärgus vaid 60%-l tõesti täidetakse seda n-ö kokku lepitud kuue nädala ooteaja põhimõtet.
Tõsi on ka see, et statistikat moonutab seegi, kas kõik inimesed on järjekorda jõudnud või ei ole jõudnud. Kui järjekorda registreerimise võimalusi piirata, siis saame statistiliselt parema näitaja, kui lubame inimesi järjekorda, siis saame statistiliselt kehvema näitaja. Aga olukord on tegelikult ju sama. Seega, statistika puhul tuleb alati vaadata n-ö olukorra sisse.
Samas ma arvan, et probleemi olemuse üle me ei vaidle, meil ei ole selles eriarvamusi. Ja kõik need meetmed – on see digiregistratuur, on see tugevam esmatasandi toetamine, ka terviseedendus, suurem panustamine liikumisse, toitumisse, roheline raamat, sh vaimse tervise roheline raamat – on olulised toetavad sammud. Aga loota, et saavutame suure arenguhüppe ilma ressurssi lähiaastatel juurde panemata on tõenäoliselt ülearu optimistlik. Meil on potentsiaal püsida võib-olla tänasel tasemel, hoida ära n-ö negatiivsed stsenaariumid, aga suurt ravijärjekordade lühenemist või regionaalset arstiabi kättesaadavuse tõusu, inimeste tervena elatud aastate märkimisväärset kasvu ja kõiki muid suuremaid sihte saavutada on võimalik ainult sel juhul, kui me tõesti suurendame riigi panust, vähendame inimeste panust ja seeläbi vähendame ka selgelt arstiabi ebavõrdsust. Praegu me teame, et suurema sissetulekuga inimestel on ligipääs arstiabile parem tänu rahaliste võimaluste olemasolule. Tegelikult me aga sellise ebavõrdsusega toodame automaatselt sotsiaalseid probleeme juurde, sealhulgas probleeme ka tööturul. Kõik need küsimused on omavahel seotud.

13:06 Esimees Henn Põlluaas
Helmen Kütt, palun!

13:06 Helmen Kütt
Suur aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Riigikogu sotsiaalkomisjonis käisid Eesti Õdede Liidu esindajad murega rääkimas õdede arvu nappusest ja tegelikult vajadusest saada nii arstide kui ka õdede koolituseks rohkem ressurssi. Ma tean, et praktiliselt kolm aastat tagasi sõlmiti Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi vaheline kokkulepe, millest tulenevalt koolitati täiendavalt õdesid. See aeg on nüüd täis saamas. Me tegime kirja teel pöördumise, et Haridus- ja Teadusministeerium ja Sotsiaalministeerium lepiksid omavahel kokku, kuidas edasi minnakse ja kas sinna ka täiendav ressurss leitakse. Osaliselt on see seotud ka eelkõneleja küsimusega. Öelge, kas meditsiinisektoris töötavate arstide ja õdede nappus hakkab juba kajastuma ka selles, et perearstide teema on meil väga teravalt üleval. Perearstid teinekord ravivad telesilla vahendusel või vaid teatud päevadel käib arst kohal. Kas töötajate nappus meditsiinisektoris on üks probleem, mis pikendab eriarsti juurde või mõnele protseduurile saamise järjekordi?

13:07 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Tänan küsimuse eest! Tõsi on, et tervishoid on väga kompleksne valdkond. Ja põhjus, mis konkreetse eriala arsti juurde inimene ei jõua, sõltub piirkonnast ja on muidki erinevaid põhjusi. Kus ei ole arsti juurde pääsemiseks vajalikku ravimahtu haigekassa poolt rahastatud, kus ei ole kohapeal eriarsti, kus ei ole küllalt kiiret infovahetust tervishoiusüsteemi erinevate osapoolte vahel. Aga kahtlemata tööjõu puudusel on oma roll. Kui me vaatame arstide töökoormust, siis näeme, et see on tunduvalt üle täiskoormuse. Enamik arste – tegelikult ka personal laiemalt, st õed, sotsiaalhoolekande töötajad, hooldustöötajad – töötab reeglina mitme koha peal, mitme koormusega. On kahjuks teada, et küllalt palju tehakse ka kiirabis järjest vahetusi erinevate tervishoiuteenuse osutajate juures, ilma vahepeal puhkamata. Ja tihtipeale panustatakse ühel ajal veel ka kahes eri sektoris, nii tervishoius kui ka sotsiaalkaitse sektoris.
Ühest küljest on riigi vaates vajalik, et olemasolevad inimesed panustavad maksimaalselt, kuna, nagu te õigesti viitasite, Eestis on näiteks õdede arv tunduvalt alla OECD ja Euroopa Liidu soovituse. Arstide puhul on number tervikuna isegi lähemal sihttasemele, aga ikkagi tekib küsimus, kui me vaatame pikaajalist plaani. Küsimus on ju selles, millises vanuses on meie arstid ja milline täpselt on regionaalne kaetavus. Kahjuks tean väga negatiivseid näiteid, kus konkreetse haigla juhid nendivad, et mõned osakonnad, mõned erialad on tulnud seetõttu sulgeda, et kui senine arst läheb pensionile, siis kedagi lihtsalt asemele ei tule. Väljaspool Tallinna, Tartut ja teisi suuremaid keskuseid see tihtipeale ongi kurb

tegelikkus olnud ja selle vastu tuleb kindlasti töötada. Ma tean, et arstide liit on varem lauale pannud ja paneb ka seekord regionaalsete palgakoefitsientide küsimuse, et just nimelt toetada arste ka väljaspool suuremaid keskusi. Printsiibilt ma seda kahtlemata toetan. Küsimus on jälle selles, kust see raha peaks tulema: kas see tuleb haigekassast ehk olemasoleva ressursi ümberjaotuse abil või tuleb see näiteks regionaalselt eraldi täiendava toetusmeetmena – see loomulikult oleks nende eelistus.
Üldse, kui me räägime näiteks tervishoiusüsteemist – te viitasite perearstidele –, siis me oleme astumas väga konkreetseid samme maapiirkondade arstide toetamiseks. Tervishoiuteenuste uus loetelu hakkab nüüd kehtima aprillis 2020. See on küll veel kinnitamata, haigekassa nõukogu toimub ülehomme, aga meil on konkreetne ettepanek märkimisväärselt tõsta kõigi väljaspool Tallinna ja Tartut tegutsevate perearstide nn kaugusetasu nende ülejäänud rahastuse summade sees. Nii muutuks senisest toetatavamaks just nimelt väiksemates keskustes ja haiglatest kaugemal tegutsemine. Ja nagu ma olen varem viidanud, Eestis vajab kõik peale Tallinna ja Tartu regionaalset lisatuge.

13:10 Esimees Henn Põlluaas
Ataah! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

7. 13:10 Olukord Tallinnas

13:11 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine küsimus, nr 7. Esitab Jaak Juske ja vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

13:11 Jaak Juske
Lugupeetud Riigikogu esimees! Austet minister! Sel nädalal selgus uskumatu korralagedus Tallinna linna sotsiaalsüsteemis. Nimelt on Tallinna linn jätnud kasutamata riigi poole lastekodulaste hooldamiseks mõeldud rahast, lausa 1 miljon eurot. Tallinna linnajuhid on püüdnud vastutust lükata ka Sotsiaalministeeriumi kaela. Tõsiasi on see, et nii Tallinna linna kui ka Sotsiaalministeeriumi eesotsas on Keskerakonna esindajad. Ja siit teile küsimus: härra minister, mida te olete teinud, et see korralagedus lõpetada? Ja kuidas üldse on saanud tekkida selline olukord, et linnal on jäänud kasutamata nii suur summa, mis on mõeldud lastekodulaste toetamiseks?

13:11 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Suur tänu küsimuse eest! Asendushooldus tõepoolest on kohaliku omavalitsuse korraldatav teenus. Seetõttu on kohaliku omavalitsuse roll eriti suur, et tagada lastele vajalik tugi, vajalikud teenused, ja seda sõltumata sellest, kas me räägime hooldusperedest, perekodudest või asenduskodudest. Tänase olukorra üks tekkepõhjuseid kahtlemata on see, et süsteem kui selline on praegusel kujul kehtinud kaks aastat. Muudatused toimusid asendus-järelhoolduse süsteemis 2018. aasta alguses, kui see korraldamine läks koos rahastusega üle kohalikele omavalitsustele. Eesmärk ja siht oli tegelikult õige: just nimelt perepõhise asendushoolduse osatähtsuse tõstmine, et soodustada seda, et vanemliku hoolitsuseta lapsed saaksid eelkõige kasvada perekeskkonnas, hooldusperes. Laiemalt oli valitsuse suund ka suurendada kohaliku omavalitsuse otsustusõigust, ülesandeid ja kohustusi koos vajaliku rahalise ressursiga.
Tõsi on, et juba 2018. aasta lõpus oli teatav raha ülejääk. Me ei räägi ainult Tallinnas suurematest summadest, me räägime tegelikult laiemalt: üle Eesti ei kasutatud neid vahendeid sihtotstarbeliselt ära. Oli siis põhjuseks laste arvu muutumine kalendriaasta kestel või teenuste ja muude toetuste vale prognoosimine, aga igal juhul tekkis jääk ka siis.
Nüüd me näeme 2019. aasta andmete põhjal, mis on tänavu ilmunud, et see jääk on veelgi kasvanud. Kui me vaatame seda küsimust nii, nagu ministeerium peabki vaatama, üle Eesti, siis näeme, et see ei ole mitte ühe, kahe või kolme omavalitsuse probleem. See on laiem probleem. Sellest tulenevalt tahame kokku kutsuda suuremate omavalitsuste, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Sotsiaalkindlustusameti ja Rahandusministeeriumi esindajad, et läbi arutada, kuidas saaks seda teenust inimestele senisest paremini, tõhusamalt pakkuda, et ei tekiks nii suurt raha ülejääki olukorras, kus teenuse sihtrühm ilmselgelt tuge vajab. Õige on, et see raha maksimaalses mahus just nende laste ja peredeni jõuaks. Nagu öeldud, süüdlaste otsimine on alati lihtsam lahendustee, aga ma arvan, et

eesmärk peaks siiski olema leida parim võimalik mudel ja vahetada infot just nimelt selle kohta, kuidas on osas kohalikes omavalitsustes see praktika ilmselgelt toiminud ja kuidas mõnes omavalitsuses on jäänud suhteliselt suur summa kasutamata. Nagu ma juba viitasin: Eesti Vabariigi pealinn ei ole ainuke ja kaugeltki kõige suurema jäägiga omavalitsus Eestis.

13:14 Esimees Henn Põlluaas
Jaak Juske, täpsustav küsimus, palun!

13:14 Jaak Juske
Austatud minister! Ma olen nõus, et kindlasti see probleem on laiem, aga kui nüüd Tallinna linnast rääkida, siis tõepoolest jääb miljon eurot väga kindla sihtotstarbega raha laste aitamiseks kasutamata. Kuskil on tegemist väga süsteemse veaga. Kus teie hinnangul see viga on? Aitäh!

13:15 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Nagu ma ütlesin, tõenäoliselt on eeskätt olnud tegemist ebatäpsete prognoosidega. Ehk on hinnatud valesti laste arvu või on laste arv aastaga muutunud või on püütud igaks juhuks olla n-ö konservatiivsem, et ei tekiks vastupidist olukorda, kus eelarveraha saab arvatust varem otsa. Ma tean seda, et mitmes omavalitsuses, kaasa arvatud Tallinnas, on tegelikult küsimus ka selles, et linn on omalt pooltki eraldanud vahendeid nende perede toetamiseks ja nende teenuste pakkumiseks. Ehk on kõik olenenud ka sellest, kas enne kasutatakse linna vahendeid ja siis riigi vahendeid või vastupidi. Inimese jaoks, kes teenust või tuge vajab, ei ole siin loomulikult vahet, aga statistiliselt võib sellest tulla väga suur vahe. Võib tekkida raha ülejääk ühel eelarvereal, aga tegelikult *summa summarum* on kulutatud siiski märkimisväärne summa nende perede toetamiseks. Nii palju, kui ma Tallinna linna esindajatega vahetatud info põhjal tean, on see olnud üks põhjuseid, miks Tallinna kontekstis tundub see jääk väga suur. Kui oleks metoodiliselt tehtud natuke teises järjekorras, kui oleks kulutatud varem riigi vahendeid ja selle võrra vähem linna vahendeid, siis me näeksime siin olulisemalt väiksemat ülejääki. Kahtlemata tuleb vaadelda teenuse tuge ja erinevaid toetusmehhanisme tervikuna. Aga ma olen ka nõus sellega, et siht peaks olema see, et nii linna kui ka riigi vahendid saaksid maksimaalses määras kasutatud sihtotstarbeliselt.

13:16 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Rohkem küsimusi sellel teemal ei ole. Aga siiski on Urve Tiidusel. Kas küsite teise küsimuse raames? Tore. Lõpetame selle küsimuse käsitlemise.

---

8. 13:16 Rail Baltic

13:17 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine küsimus on nr 8, küsib Urve Tiidus ja vastab välisminister Urmas Reinsalu. Palun!

13:17 Urve Tiidus
Aitäh! Lugupeetud välisminister, kes te olete infotunnis täna peaministri ülesannetes! Aasta 2026 ei ole enam mägede taga ja just siis, umbes kuue aasta pärast, peab senise plaani kohaselt rongisõit Tallinnast Riia kesklinna kestma tund ja 42 minutit ja Rail Baltic olema valmis. Küllap mõnigi on mõttes sellele reisile juba pileti ostnud. Infot kolme Balti riigi ülese taristu projekti edenemise kohta leiab meediast pea iga nädal. Mõnikord on see rohkem, teinekord vähem optimismi sisendav, ja see on küllalt pehmelt öeldud.
Nii mahukate projektide puhul ongi kõrvalseisjal vahel keeruline mõista, milline asjade seis tegelikult on, kas või hinnata teavet selle kohta, kui hästi on edenenud kinnistute omandamine trassi ehituseks Eestis, kas senine tempo nende omandamisel tagab graafikus püsimise. Eelmise aasta lõpus esitatud Riigikontrolli audit näitas, et Rail Balticu raudteeprojekti puhul on tekkinud hilinemisi, sh ka Eestis, ja maksumuse prognoosid on kasvanud, mistõttu Riigikontrolli hinnangul pole objekti valmimine ilmselt realistlik. Projekt hakkab pea kaks aastat rahastuslepete tähtaega ületama. Nagu me siin kõik teame, sellise suurejoonelise projekti õnnestumiseks on vaja raha, aega ja eelkõige head, tulemuslikku

koostööd nii osalevate riikide kui ka valitsusvastutust kandvate erakondade vahel. Milline neist kolmest faktorist – aeg, raha, koostöö – sisendab kõige rohkem optimismi ja milline suurendab skeptitsismi ja muret, kas ammune idee ikka jõuab eduka finaalini? Ja kui üksmeelne on valitsus Rail Balticu suhtes? See on küsimus teile.

13:18 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Mina olen igikestev optimist. Alati saab minna hullemaks. Küsimus on aga selles, mis puudutab praegust seisu Rail Balticuga. Valitsuserakondadel on olnud erinevad vaated Rail Balticule. Kokkulepe, mille me oleme teinud ja meeskonnana täitnud, on, et tagada fikseeritud projekti elluviimine. Valitsus panustab sellesse. Kuid üks oluline küsimus on siin kokkulepitud omaosaluse määras 19%, nagu oleme ette näinud. Juhul kui Rail Balticu omaosalus peaks oluliselt kasvama, siis tuleb see projekt üle vaadata. Minu teada on tegelikult Balti riikide peaministrid seda kõik ühiselt väljendanud. Siin ei ole midagi unikaalset. Siis me peame seda uuesti hindama. Selles valitsuses on tegelikult see raam kokku lepitud ja mul ei ole sekundikski tekkinud mingisugust taju, et mingi ametiasutus tegutseb kuidagi vastassuunas. Nii et see poliitiline tahe on täiesti olemas. Poliitilisel tasandil on see tahe olemas kõigil kolmel Balti riigil. Ma arvan, see leidis kinnitust ka hiljutisel Balti riikide peaministrite kokkusaamisel.
Mis puudutab koostööd ehk tegelikkuses selle n-ö agentorganisatsiooni või projekti rakendava asutuse tööd, siis siin on, tuleb tunnistada, probleeme ridamisi. Riigikontroll tegi selle kohta raporti, siin on tegu juhtimis- ja muude küsimustega. Aga ma arvan, et Balti peaministrite koosolek andis tõuke, et nõudlikkus selle organisatsiooni tegutsemise vastu on tänu poliitilisele tahtele Balti riikidel suur, ja ma loodan, et ilmnenud probleemidest suudetakse õppust võtta.
Mis puudutab raha, Euroopa Liidu vahendeid, siis pole midagi öelda, homme seisab ees ülemkogu arutelu Euroopa Liidu raha kasutamise üle. Eile kinnitas valitsus oma kesksed prioriteedid rahastamise osas. Eesti taotleb meie põllumeeste võrdset kohtlemist, see on meie eesmärk. Me taotleme ka seda, et omaosalus Ühtekuuluvusfondi projektide puhul oleks väiksem. Praegu on see keskeltläbi 35% ja tõsi küll, see on juba positiivses suunas allapoole liikunud. Ja ka Rail Balticu rahastamine peaks vastama nendele põhimõtetele, mis me oleme kokku leppinud. Need on meie põhimõtted, peaminister väljendab neid ja Balti riikidel on selles osas ühine platvorm ja ühine positsioon. See oli ka teema, millest Balti riikide peaministrid vestlesid finantsvolinik Johannes Hahniga kohtumisel Tallinnas. Kui küsida, kas rahastus on olemas, kui meil õnnestub realiseerida plaanid kokkulepitud ajaraamis, siis praeguses olukorras on vastus jaatav.

13:21 Esimees Henn Põlluaas

Urve Tiidus, täpsustav küsimus!

13:21 Urve Tiidus

Minister, mõneti ma kordan teid. Täna hommikul toimunud Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil küsis peaminister parlamendi mandaati Eesti seisukohtadele, mida kaitstakse homme toimuval erakorralisel Euroopa Ülemkogu istungil. Need on seotud loomulikult Euroopa Liidu pikaajalise eelarve läbirääkimistega. Peaministri sõnul kohtuvad Balti riikide juhid enne neid läbirääkimisi ka omavahel veel kord, et tagada Rail Balticu projekti rahastamine ning kaasfinantseerimise määra soodsamaks muutmine, tegutsedes ühistel põhimõtetel ja ühtse meeskonnana. Kolme riigi peale napib väidetavalt 2 miljardit eurot. Te olete küll optimistlik, aga Eesti puuduolev osa on õnneks küll teiste omast väiksem, kuid siiski puudu. Praegu on teada, et ülemkogu eesistuja Charles Micheli ettepanekul on võimalik taotleda Rail Balticule suuremat rahastust, kui näevad ette nn riikide ümbrikud Euroopa ühendamise rahastus. Ja samuti on Balti riikidel tõenäoliselt võimalik taotleda kuni 85% ulatuses Euroopa Liidu kaasfinantseerimist suurele osale kogu rahastusvajadusest. Soodsa toetusmääraga eraldi lisarahast on muidugi lihtsam rääkida kui see praktikas saavutada. Kuidas teie välisministri ametis olete saanud sellele projektile kaasa aidata, eriti nüüd, kui netomaksjad kehtestavad läbirääkimistel oma positsioone kindlamalt kui enne Brexitit? Pigem 1% SKP-st, ja mitte rohkem! Praegu arvestatakse siiski 1,07%-ga SKP-st. Kas saate tuua mõne näite, mida te olete saanud teha, et Rail Baltic ikkagi teostuks, et eelarveläbirääkimised aitaksid sellele tulemuslikult kaasa ja Eesti huvid oleks lõpuni kaitstud?

13:23 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Esmaspäeval oli üldasjade nõukogu istung, kus lendas verd, higi, pisaraid. Kõik riigid panid oma positsioonid lauale väga dramaatiliselt. Oli tõeline lahinguväli, lahingutanner – igavat ümarat bürokraatlikku juttu polnud kopika eestki. Kui on riikide huvid mängus, siis kõik riigid on iseenda eest väljas. Ja nii peabki olema, siin ei ole midagi häbenemisväärset või hukkamõistetavat. Ja ka mina väljendasin oma selgeid seisukohti. Mul oli Eesti positsioone kirjas lausa neli lehekülge, seal on kajastatud ka nüansseeritumad, väiksemad teemad. Põhituuma-põhiprobleemi, Eesti prioriteedid, ma juba nimetasin.
Loomulikult ma rõhutasin seal ka Rail Balticu tähtsust. Rail Balticu puhul on tegelikult ka kaks lisaargumenti, mida me peame silmas pidama. Esiteks on mängus ka keskkonnamõõde: siis lihtsalt sõidab veoautosid vähem. Ja pole midagi teha, teine argument on – seda on võib-olla vähem eksponeeritud – sõjalise mobiilsuse mõõde. Raudteel on võimalik strateegilist transporti paremini korraldada, siin ei ole midagi eitada.
Mul oli esmaspäeval kokkusaamine Poola saadikuga europarlamendis Jan Olbrychtiga, kes on Euroopa Liidu pikaajalise finantsraamistiku raportöör, väga tähtis, mõjukas mees. Kui see eelarve jõuab parlamenti – kunagi loodetavasti jõuab –, siis hakkab ta olema niisuguses keskses rollis. Ta hoiatas tegelikult selle eest, et juba aastaid tagasi, viie aasta eest, eelmise finantsperspektiivi arutelul oli tunda, et Euroopa Parlamendis olid vägagi vastakad seisukohad ja valitsuste kokkulepitud positsiooni polnud lihtne hoida. Ta ütles, et nüüd on palju rohkem killustunud Euroopa Parlament, erinevate huvidega. Palju on uusi liikmeid ja kindlasti see ettekujutus, et Euroopa Parlament võiks selle sellisel kujul, nagu on ette pandud, tagasi lükata, on täiesti realistlik. Teatavasti parlament soovib näha palju ambitsioonikamat eelarvet, eks ole, 1,3% Euroopa Liidu SKP-st. See seisab ees. Aga tegelikult ta viitas ka Euroopa ühendamise rahastule. Euroopa Parlamendis käib kuulujutt, et härra Micheli ettepanekul on sinna rahastusse tegelikult Rail Baltic täies mahus sisse peidetud – niisuguse kingipakina Balti riikidele. Ent meie sooviksime näha selle raha selget fikseerimist. Kui see on hiljem taotlemisel, siis see on kindlasti hapram positsioon.
Nii et ma kindlasti nendel teemadel, mis puudutavad Euroopa pikaajalist eelarvet, loomulikult kõigi oma kolleegidega räägin, ennekõike vaadates netomaksjate poole. Ega me Läti ja Leeduga ei peagi üksteist veenma. Paraku nendega, kes on netosaajad, meil kontuuri pidi langevad soovid kokku. Mul oli eile lõunasöögil vestlus kõigi Euroopa Liidu riikide suursaadikutega Eestis ja ma pikalt tutvustasin ka neile Eesti positsiooni.

13:26 Esimees Henn Põlluaas
Jüri Jaanson, palun!

13:26 Jüri Jaanson
Suur tänu! Austatud välisminister peaministri ülesannetes! Rail Baltic on meile kahtlemata hästi oluline. Ta on oluline meie ühendamise tõttu Euroopaga, ta on oluline liikluses, sh ohutuse seisukohalt, ta on oluline transpordi seisukohalt. Te enne küsimusele vastates väitsite, et poliitiline tahe on valitsusel täiesti olemas ja ametkonnad igati töötavad selle nimel, et Rail Baltic meile tuleb. No ma ei tea, mina kuulan teie vastuseid ja kuulan ka jutte siit-sealt, majanduskomisjoniski on ülevaateid antud, aga mure siiski on olemas. Ja mure ilmselt ei lahtu enne, kui esimene rööpapaar aastal 2022 loodetavasti maha saab.
Küsimus on selles, et tõesti koalitsiooniprogrammis on Rail Baltic sõltuvaks pandud ühest kindlast asjaolust. Seda esiteks. Teiseks, praegu, Euroopa Liidu järgmise perioodi rahastamise kõnelustel ei esinda meid mitte mõni ametkond, vaid valitsuse esindajana poliitik või erakond, kes on selgelt deklareerinud, et nemad Rail Balticut siia ei taha. Järelikult motivatsioon Rail Balticu eest seista on ääretult madal. Ja kolmandaks: selles nimekirjas, mille te ette lugesite, on Rail Baltic alles kolmandal positsioonil. Kas see ei ole mitte järeleandmiste koht, kui on vaja näiteks põllumajandustoetuste läbirääkimisi pidada? Nii et olge palun kena ja öelge, kas te suudate miskil moel anda kindlust, et Rail Baltic tuleb ja et esimene rööpapaar aastal 2022 pannakse maha.

13:28 Välisminister Urmas Reinsalu
Kui mina oleksin see kuningas, kes kirjutab üksi Euroopa Liidu eelarvet, siis ma annaksin 100% veksli. Ma teeksin seda. Ei maksa karta, härra hea küsija. Aga tegelikult ma julgen kinnitada, selgelt ja

ühemõtteliselt: ei, see ei ole prioriteetide rida – umbes nii, et me seisame esimese eest rohkem kui teise eest. Ma lugesin need punktid ette juhuslikus järjekorras. Ma isegi ei tea, kuidas need valitsuse otsuse protokolli kirja läksid. Me ei reastanud neid kõige jõulisemaid prioriteete nagu iludusvõistlusel. Kõikide nende eest Eesti peaminister seisab. Eks me näe, mis tegelikult läbirääkimistel välja tuleb. Ma suhtun skeptiliselt väljavaatesse, et suudetakse kokku leppida nädalavahetuse jooksul või sellel kohtumisel, aga no vaatame, kuidas asjad kulgevad. Kindlasti me kergel käel oma riigi positsioonist ei loobu. Võin kinnitada, et see oli ka eilne valitsuse hoiak.
Mis puudutab seda, kas Martin Helme rahandusministrina esindab tegelikult positsiooni, mis valitsuses on kokku lepitud, siis üks asi on konkreetsete poliitikute või erakondade vaated, teine asi riigi positsioon. Mul ei ole vähimatki kahtlust, et ta seda esindab. Mul on ka, ma ütlen ausalt, poliitikuna mitmed küsimused. Ma paneksin valitsuse positsiooni teistsugusena kirja, ma sugugi ei salga seda. Aga see ei tähenda, et ma ei ole lojaalne valitsuse poliitilisele liinile, mis on kokku lepitud. Siin ei ole midagi öeldagi.
Mis aga puudutab valitsuse ühtsust, siis Reformierakond saatis Euroopa Parlamenti Igor Gräzini, kes oli Rail Balticu tuline vastane. See tekitas kogu Euroopas kahinat-kihinat, sest Igor Gräzin asus võitlema Reformierakonna poliitilise kõrgeima mandaadiga selle nimel, et Eesti ei saaks tegelikult rahastust. See oli tegelikult Reformierakonna liin, mida Euroopa Parlamendis aeti. Ja ma pean ausalt tunnistama: see oli küll eelmise parlamendikoosseisu lõpus, aga ma ei ole kindel, et selle järellainetus enam üle Euroopa ei hõlju. Nii et kui räägitakse järjekestvusest, teo ja sõna ühtsusest näiteks välispoliitikas, siis pean ausalt ütlema, et niisugused küsimused jätavad küll kergelt sürrealistliku, näiteks Salvador Dalí maali mulje, kui ma Reformierakonna käekirja vaatan. Sama võib öelda Huawei küsimuse kohta. Ka Urmas Paet kirjutab, et me peaksime 17 + 1 initsiatiivi raames sõlmitud koostööst Hiinaga loobuma – et missugused kohutavad lood, milline Hiina režiim inimõiguste küsimuses. Samas ma mäletan, et Urmas Paet oli see Eesti välisminister, kes võttis koos Andrus Ansipiga vastu otsuse ühineda selles formaadis koostööga. Riigi välispoliitilise positsiooniga, isegi kui sa oled opositsiooni positsioonil, ei ole mõtet nii kerge käega mängida, et täna siin, homme seal, ülehomme siin, üleülehomme seal. Järjekestvus, usaldusväärsus ja selgus on meie trumbid.

13:31 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

9. 13:31 Sotsiaalpoliitika

13:31 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine küsimus, nr 9, esitab Katri Raik ja vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

13:31 Katri Raik
Hea eesistuja! Hea minister! Minu küsimus on kaudselt ajendatud eelmise aasta 9. detsembril tehtud Riigikohtu otsusest Narva linna sotsiaalteenuste osutamise kohta. Konkreetselt puudutab see kohaliku omavalitsuse rahastamist sotsiaalteenuste osutamiseks. Põhiseaduse § 154 ütleb, et riik peab tagama kohalikele omavalitsustele piisavalt raha kohustuslike ülesannete täitmiseks ning kohalik omavalitsus ei tohi keelduda sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud kohustuslike sotsiaalteenuste osutamisest põhjusel, et tal ei ole teenuste osutamiseks piisavalt raha. Paraku see aga nii tikub juhtuma. Ja siit tuleb ka küsimus. Kas teie hinnangul on praegune omavalitsusüksuste rahastamise mudel, mille kohaselt kohalikul omavalitsusel on lai otsustusruum, milliseid valdkondi ta prioriseerib ja milliseid mitte, kooskõlas sotsiaalhoolekande seadusega? Sotsiaalhoolekande seadus näeb üheselt ette, et inimestele tuleb abi anda, kui nad abi vajavad.

13:32 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Suur tänu küsimuse eest! On tõsi, et konkreetne Riigikohtu lahend, millele te viitate, on igal juhul väga märgiline. Ma ütleksin isegi seda, et see on saanud vähem tähelepanu, kui väärinuks – ma pean silmas sellist laiemat ühiskondlikku arutelu. Tõsi on ka see, et sotsiaalhoolekande seadus ja tegelikult mitmed muudki seadused, näiteks kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, on oma ülesehituselt võrdlemisi

abstraktsed. Nad annavad suunise, nad annavad sihi ja nad tihtipeale kehtestavad ka põhimõtted, aga nende põhimõtete järgimise kontrolli, järelevalvet tehakse tihtipeale juhtumipõhiselt, tehakse siis, kui on mingi teema tõstatunud. Praktika kohalike omavalitsuste lõikes on väga erinev.
Tõsi on ka see, et meie 79 omavalitsust on erinevad oma asukohalt, suuruselt, elanike arvult ja kõikvõimalike rahvastikutrendide poolest kümnetes, sadades ja enamateski kordades. Nii et teatud mõttes ühtlustamine oleks küll vajalik, aga seda on võimalik tõenäoliselt teha teatud piirini. Näiteks umbes 100 elanikuga Ruhnu vallale täpselt samasuguste määruste väljatöötamine kui Tallinna linnale või Tartu linnale ei pruugi olla mõistlik ja jõukohane, aga samal ajal on Ruhnu elanikul Eesti Vabariigi kodanikuna täpselt samasugune õigus siis abi ja tuge saada. Seega siin on, ma arvan, mõtteruumi, mida tuleks seadustes just nimelt täpsemaks muuta või siis vastupidi, anda mingeid asju ministri määruste tasandile, valitsuse määruste tasandile. Vahest võiks välja töötada alusmaterjali, juhendi kohalikele omavalitsustele, kuidas tuleks ühte või teist normi tõlgendada ja kui palju peaks olema omavalitsuste endi teenuste korraldus täpsemini määratletud. Selles mõttes on too Riigikohtu lahend igal juhul ka hea juhis omavalitsustele, et võiks oma sisemised töökorrad ja muud õigusaktid üle vaadata.
Teine pool sellest lahendist on loomulikult inimese vaates kõige olulisem ja see on põhimõte, mille eest ma igati seisan, mida ma igati toetan: inimene peab abi saama, sõltumata sellest, mis konkreetses omavalitsuse määruses või muus õigusaktis kirjas on ja kui suured on rahalised vahendid või kas inimressurss on olemas. Inimest ei saa panna vastutama selle eest, kui talle ei suudeta vajalikke seaduses ette nähtud teenuseid pakkuda. See on põhimõtteline lähenemisnurk, mis kahtlemata paneb ka omavalitsustele senisest suurema kohustuse teenuste mahtusid kasvatada. Ma arvan, et seda tuleb tõesti teha, see haakub ka meie varem käsitletud pikaajalise hoolduse temaatikaga väga selgelt. Siin ongi vajalik nii riigi kui ka omavalitsuste rahasummade, tähelepanu ja ka koostöö selge suurendamine.

13:35 Esimees Henn Põlluaas
Katri Raik, täpsustav küsimus, palun!

13:35 Katri Raik
Aitäh! Minu teine küsimus on väga konkreetne, seotud Narva plaanitava vaimse puudega inimestele erihooldekodu rajamisega. Teatavasti erihoolekande teenus on riigi kanda. Te olete varem, augustikuus, oma seisukoha esitanud, selgitanud Narva linna elanikele, miks sellise hooldekodu rajamine on mõistlik ja vajalik. Viimastel päevadel on erihooldekodu rajamine või mitterajamine Narva linna teema nr 1, mida arutatakse igas kodus. Samas 40 Narva inimest saab erihooldeteenust kusagil mujal ja 58 inimest vajab veel abi ehk on abi järjekorras. Need andmed tulevad Sotsiaalkindlustusametist ja AS-ist Hoolekandeteenused. Ma palun, et te kordaksite oma seisukohta Narva rajatava erihooldekodu rajamise kohta. Ma luban omalt poolt, et annan teie mõtted Narvas edasi.

13:36 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Suur tänu olulise küsimuse eest! Tõsi on see, et kui me räägime erihoolekande teenustest, kui me räägime abi vajavatest inimestest, siis ei tohi me tegeleda nende sildistamisega. Me ei tohi unustada, et me räägime inimestest meie endi seas, inimestest meie ümber. Need ei ole mingid abstraktsed numbrid või mingil vähimalgi määral meist vähem väärtuslikud inimesed. Need on aluspõhimõtted, millest peavad lähtuma, ma arvan, nii riik kui ka omavalitsused selles valdkonnas koostööd tehes. Minu arvates on mõistlik see suund, et Narva saaks just nimelt kohalikele elanikele kodulähedase võimaluse erihoolekande teenuseid saada. Suurte riiklike või muude institutsioonide rajamine, kus on sadu inimesi koos üle Eesti – selline on olnud varasem riigi poliitika –, ei ole kindlasti mõistlik. Pigem olgu kodulähedane võimalus, mis lubab inimestel saada võimalikult palju osa kogukonna elust, ja ka lähedastel on kergem hoolealuseid külastada. See on kindlasti mõistlik suund ja seda teed on minemas ka riik koostöös omavalitsustega.
Me teame, et vaidlusi, mis puudutavad asukohta, mis puudutavad mitmeid detaile, on tegelikult mitmel pool. Iseenesest on see, et omavalitsustel ja riigi esindajatel on mõnevõrra erinevad arusaamad, kus võiks teenuse osutaja paikneda. Aga kindlasti ei tohi midagi otsustada inimeste heaolu arvel ja kuidagi ründavalt või sildistavalt, kuidagi diskrimineerivalt. Ja peab olema ikkagi väga selge arusaam mõlemal osapoolel, nii riigil kui omavalitsustel, et siht on leida lahendus, kuidas saab, mitte kuidas ei saa.

13:38 Esimees Henn Põlluaas

Helmen Kütt, palun!

13:38 Helmen Kütt
Suur aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud sotsiaalminister! Mulle on väga sümpaatsed teie põhimõtted ja seisukohad. Need on meie inimesed, need on meie endi pojad-tütred, õed-vennad, emad-isad, kes seda teenust vajavad. Ja jutt ei ole ainult teenuse saamise võimalusest, vaid jutt on ka täiendavatest töökohtadest seal piirkonnas. Sellest tulenevalt on see väga õige mõte. Ma osalesin ka ise Narvas toimunud arutelul, kus räägiti kohtuotsuse tõlgendamisest. Sotsiaalministeeriumi töötajad, õiguskantsleri büroo inimesed ja ka Sotsiaalkindlustusameti ja kohtunike esindajad selgitasid seda kaasust ja kohtuotsust. Seal märgiti, et tõepoolest, inimeste probleem peab saama lahendatud, aga järjekorda võtmine ei ole probleemi lahendamine. Samas me teame, et ka erihoolekandes, mis on tegelikult riiklik teenus, on järjekorrad. Omavalitsustel ei pruugi olla võimekust – pole kas raha või tihtipeale ka teenuse osutajaid – see otsekohe tagada. Kas selle kaasuse ja kohtuotsuse raames ei peaks vaatama siiski ka seda, et täpselt samad tingimused, mis esitatakse kohalikele omavalitsustele, peab tagama ka riik, kui pakub erihoolekande teenust?

13:40 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Suur tänu asjakohase küsimuse eest! Lühivastus on see: ma arvan, et on tõesti õige vaadata riiki ja omavalitsusi teenusepakkujatena võimalikult ühtmoodi. Tõesti me ei saa seada riigina ei seadusandlikult ega ka kohtusüsteemi kaudu kohalikele omavalitsustele kõrgemaid standardeid, kui riik enda kanda võtab. See, et meil on väga pikad järjekorrad nii erihoolekandes kui ka laiemalt väga paljude pikaajalise hoolduse teenuste saamiseks, on riigi ja kohalike omavalitsuste ühine mure ja probleem. Ja ma ütleksin, et pikaajalises vaates on see ausalt öeldes ikkagi häbiväärne olukord. Seda tuleb jõudumööda lahendada. Me esitame vajalikud lisarahataotlused ka riigi eelarvestrateegia arutelul. Laiemalt aitab probleemi loodetavasti lahendada just parem koostöö tervishoiu- ja sotsiaalkaitsesektori vahel. Aga pikaajaline suund peab kindlasti olema viia järjekorrad miinimumini. Ja pigem võib järjekord olla sellisel põhimõttel, et kui inimene ei ole veel kindel, kas ta teenust vajab või ei vaja, siis on ta n-ö ootelehel. Aga inimene, kes reaalselt teenust nüüd ja kohe vajab, ei saa seda saada ainult oma kodus. Ei riik ega omavalitsus ei saa jätta inimest sõltuma tema lähedaste võimekusest, ajast ja rahalisest ressursist tema toetamisel.

13:41 Esimees Henn Põlluaas
Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

10. 13:41 Maksupoliitika

13:41 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine küsimus, nr 10, on Aivar Sõerdilt, vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

13:41 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Täna hommikul andis Sotsiaalministeerium välja pressiteate, et ministeerium saatis kinnitamisele eelnõu, mis kehtestab pensioniindeksi, mille järgi vanaduspension kasvab 528 euroni. Aga kahjuks ministeeriumi pressiteates ei ole juttu sellest, et see 528 eurot ju ei jõua pensionisaaja kontole, sest erinevalt varasemast korrast, kui keskmised pensionid olid tulumaksuvabad, läheb nüüd 500 eurot ületav osa tulumaksuga maksustamisele. Ministeeriumi teade oleks võinud olla ikkagi kõikehõlmav.
Kui siit edasi minna, siis meil on ju töötavaid pensionäre palju. Ja kui töötav pensionär saab töötasu näiteks keskmise palga ulatuses ja ka pensioni, siis võib tekkida olukord, et neid kokku liites maksuvaba tulu kahaneb miinimumini ja siis maksustatakse pension täies ulatuses tulumaksuga. See on kõik 2016. aasta lõpus vastuvõetud maksuküüruga maksuseaduse muudatuse mõju. 1200 eurost alates hakkab maksuvaba tulu määr järsult vähenema ja tänaseks on tekkinud olukord, kus ka lihtsamate, tavalisemate tööde tegijad – miinimumpalgaga politseinikud, miinimumpalgaga üldhariduskoolide õpetajad –, ka nendele pole seda 500 eurot maksuvaba tulu võimaldatud. Ma küsingi: kas te olete rahul

sellise maksusüsteemiga, mis maksustab keskmist pensioni ja mis maksustab kõrgemalt töötavaid pensionäre? Kas te olete sellega rahul ja kas te äkki ei ole mõelnud, et seda võiks muutma hakata?

13:43 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Suur tänu küsimuse eest! Vastan järjekorras. Kõigepealt, mis puudutab eakaid, siis on tõsi, et varem meil oli maksuvaba tulu arvestus natuke teistsugune. Viimati oli eakatel maksuvaba tulu 236 eurot eraldi võetuna pluss 180 eurot üldine maksuvaba tulu kõigile, kokku siis 416 eurot. Nüüd on kõigile 500 eurot ja eraldi eakate maksuvaba tulu ei ole. Süsteem on muutunud. Aga tõsi on ka see, et kui varem keskmist pensioni saav inimene töötas, siis ei olnud tema pension maksuvaba, tal tuli valida, kas ta kasutab maksuvaba tulu, seda 180 euro suurust osa palgaarvestuses või ta kasutab seda pensioni arvestuses. Mõlemas seda kasutada ei saanud, seega ka sellisel juhul tal tuli tegelikult maksta oma pensionilt tulumaksu täpselt nii nagu kõigil neil, kes teenisid üle keskmise pensioni. Nii et selles vaates olukord on tõesti mõnevõrra muutunud, aga ei saa väita, et see oleks kardinaalselt erinev. Selle väitega ma ei ole nõus.
Mis puudutab maksuvaba tulu süsteemi, mis 2018. aastal jõustus, siis ma arvan jätkuvalt, et see oli õige samm. See on tegelikult aidanud väga paljusid madalama palgaga inimesi. See aitab tegelikult ka valdavat osa eakatest. Me oleme need arvutused teinud: kasvanud on eakate maksuvaba tulu, kasvanud on nende pensionäride osakaal, kes ei ole pidanud tulumaksu maksma, samuti on kasvanud eeskätt madalat ja keskmist palka teenivate inimeste netosissetulek kuni 64 eurot kuus, mis on aasta peale väga arvestatav lisaraha.
Teistpidi on loomulik, et ükski süsteem ei ole igavene. Ükski süsteem ei saa kehtida muutmata kujul järgmised 10, 20, 30 aastat. Maksupoliitikat on iga valitsus arutanud ja tõenäoliselt arutab ka see valitsus. Keskmine vanaduspension on tõusnud ja ulatub alates 1. aprillist tõesti üle 500 euro piiri. Samuti on tõusnud miinimumpalk, mis varem oli maksuvaba tuluga võrdväärne. See kasvas eelmisel aastal 540 euroni ja käesoleval aastal kasvab 583 euroni. Selles olukorras, kus sissetulekud on kasvanud – miinimumpalk, pension ja keskmine palk on kasvanud –, tuleb valitsusel arutada, kuidas maksuvaba tulu süsteemiga edasi minna. Hetkeseisuga ei ole veel otsuseid vastu võetud, võimalikke suundi olen ma varem kirjeldanud. On küsimus, kas hakata muutma maksuvaba tulu kõigil või hakata seadma sisse mingeid sihtrühmi – on need siis eakad, on need madalapalgalised, on need suurema laste arvuga pered. Või tuleks näiteks maksuvaba tulu reegeid muuta, nii et see ei hakka enam 1200 euro juures vähenema ega jõua 2100 euro juures nulli, vaid jõuab hoopis hiljem nulli ja hakkab hiljem langema. Erinevaid võimalusi on, neid tuleb valitsusel tervikuna arutada ja kindlasti need arutelud ees seisavad.

13:46 Esimees Henn Põlluaas

Aivar Sõerd, täpsustav küsimus, palun!

13:46 Aivar Sõerd

Aitäh! Austatud minister! Lisaks sotsiaalministri ametile olete te ka Keskerakonna maksutoimkonna liige, nagu lehest võib lugeda, lausa selle toimkonna juht. Ma tean, et teil on olnud päevakorral kolm varianti, kuidas seda küürakat maksusüsteemi tühistada või ümber teha. Need kolm varianti on sellised. Esimene variant oleks keskmise pensioni maksuvabastus, teine variant lükkaks seda maksuküüru edasi ja kolmas variant on selline, et maksuvalem muutub niimoodi, et kõigil on mingi tulumaksuvaba miinimum. See hakkab juba lähenema meie ettepanekule, et 500 eurot olgu tulumaksuvaba kõigile. Teil on laual kolm varianti ja praegu on riigi eelarvestrateegia koostamise aeg. Teil on kolm varianti nagu apteegireformi puhul, millest mitu eelnõu on siin Riigikogus. Kuidas sellega on: kas te olete nendest kolmest variandist ühe tänaseks juba välja valinud ja kuna kõigil on ka suur rahalipik juures, siis kas on lootust, et üks nendest jõuab riigi eelarvestrateegia arutelul lauale? Milline variant tänase seisuga teie esimene eelistus oleks?

13:48 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Suur tänu küsimuse eest! Siin tuleb nüüd vahet teha kahel asjal. Üks on valitsuskoalitsioon, mis koosneb kolmest partnerist, teine on Eesti Keskerakonna maksutöörühm, mis koosneb peaasjalikult erakonna liikmetest, aga seal on isegi ka välisekspertiisi kaasatud. Keskerakonna ettepanekud ei ole valitsuskoalitsioonile kindlasti siduvad, need ei saa olla ka n-ö lähtepositsiooni võtmisel aluseks. Eeskätt langetab valitsus oma otsused siiski valitsusesisese arutelu tulemusena, erakond toimib omas rütmis.

Keskerakonna maksupoliitika töörühma tööpõld on tegelikult väga lai. Me ei räägi ainult maksuvaba tulu süsteemist, me räägime laiemalt, me räägime kasumi maksustamisest, me räägime digimaksust, me räägime kohalike omavalitsuste maksupoliitilistest võimalustest. Me vaatame maksusüsteemi tervikuna. Me esitame oma ettepanekud selle aasta kevade jooksul ja kindlasti eeskätt silmas pidades laiemat ühiskondlikku debatti, mitte konkreetselt riigi eelarvestrateegiat. Teatavasti on meil jälle tulemas ka valimised – on need kohalikud valimised, on need Riigikogu valimised –, kus inimestel on võimalik mõelda, kas ühed või teised seisukohad, positsioonid on neile sümpaatsed või mitte.
Mis puudutab Reformierakonna ettepanekut, mille te välja tõite – 500 eurot maksuvaba tulu kõigile –, siis seda mina ei toeta, ja väga lihtsal põhjusel. Kui inimene teenib täna 1000 eurot või alla selle, siis tema teie ettepaneku elluviimisest, nagu te hästi teate, ei võida mitte ühtegi eurot. Küll aga võidab inimene, kes teenib üle 2100 euro. Tema võidab sõltuvalt sissetulekust 100 eurot või rohkem ja seda mina põhimõtteliselt õigeks ei pea. Suund teha kõige jõukamale osale ühiskonnast maksupoliitika kaudu soodustusi, jättes kõrvale just nimelt vaesema osa elanikkonnast – see ei lähe minu maailmavaatega kindlasti kokku. Kui me räägime maksuvaba tulu ühtlustamisest, siis mina näeksin seda kindlasti koos tulumaksu tõusuga – just nimelt selleks, et ei tekiks olukorda, kus vaesem osa elanikkonnast hakkab rohkem maksma või kaotab või ei muutu nende jaoks midagi, aga samal ajal jõukam osa ühiskonnast rahaliselt võidab. See on põhimõtteliselt teistsugune lähtepositsioon.

13:50 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Rohkem sellel teemal küsimusi ei ole, lõpetan selle käsitlemise.

---

11. 13:50 Valitsuse seisukohad

13:50 Esimees Henn Põlluaas
Järgmine, küsimus nr 11, esitab Jüri Jaanson ja vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Palun!

13:51 Jüri Jaanson
Suur tänu! Austatud sotsiaalminister! Ma vaatan, te olete laia profiiliga poliitik: maksuküsimusi oleks ka väga hea teiega arutada, aga lihtsalt ei jõua enam. Minu küsimuse teema on natukene teine, ikkagi sotsiaalvaldkonnast. Tahaks, et te sellele rohkem tähelepanu pööraksite. Nimelt, meie ühiskond liigub suurema infovahetuse suunas ja oluline osa infot vahetatakse just audiovisuaalmeedia kaudu. Järjest enam me näeme, et õpingutes või töökohtadel inimesed kasutavad aina enam audio-videovõimalusi. Aga mis on siis küsimuse teema? On see, et 16. jaanuaril oli valitsuse istung, kus te otsustasite mitte toetada Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muudatusi, mis annaks rahvusringhäälingule märku, et ka kurdid on vaegkuuljate kõrval olemas ja et neile võiks tähelepanu pöörata. See ei tähenda mingil moel, et rahvusringhääling neile tähelepanu ei pööra. Ma saatsin teile selle kohta, et Sotsiaalministeerium ei toeta seda muudatust, kirjaliku küsimuse, miks te seda ei toeta. Miks te ei toeta kurtide ligipääsetavuse parandamist ja lükkate need inimesed nagu ühiskonnast eemale? Ma ei saanud konkreetset vastust. Ma ei jõua praegu üles lugeda, mida te siin kõik vastasite, ja seetõttu küsin otse uuesti üle: miks te seda eelnõu ei toeta? Miks te arvate, et kurte ei peaks vaegkuuljate kõrval Eesti Rahvusringhäälingu seaduses ligipääsetavuse mõttes esile tooma?

13:53 Sotsiaalminister Tanel Kiik
Lugupeetud küsija! On tõsi, et see teema on hästi oluline. Selles mõttes avaldan tunnustust, et te olete selle välja toonud nii muudatusettepaneku näol kui ka avalikes sõnavõttudes ja tänases arutelus. Kui me räägime minu vastusest teile, siis tegelikult me rõhutasime, et me toetame seda eesmärki, me toetame seda mõtet. Aga meie ei saa langetada otsuseid Kultuuriministeeriumi, rahvusringhäälingu või valitsuse eest tervikuna. Ent siht on igal juhul õige. Me kindlasti selles kirjas ei öelnud, et me ei toeta sihtrühmade laiendamist. Pigem – ma praegu peast ütlen – oli seal vastupidine lause. Ma kohe ei leia seda nii kiiresti sellest kahelehekülgelisest kirjast üles, aga minu mälu järgi me pigem toetasime seda ettepanekut.
Mis puudutab valitsuse otsust tervikuna, siis valitsus arutas tõesti 16. jaanuaril seda küsimust ja väga selgelt sõnastas, et toetab eelnõu eesmärki suurendada audiovisuaalmeedia teenuste ligipääsetavust.

Neid arutelusid tuleks pidada jõudumööda rahvusringhäälinguga ja vastavalt nende võimalustele laiendada uudiste ja muude audiovisuaalteenuste kättesaadavust erinevatele sihtrühmadele. Ma pean seda ainuõigeks teeks. Teatavasti on kokku kutsutud ka ligipääsetavuse rakkerühm – seda Riigikantselei juures vastavalt valitsuse tööplaanile – ja just nimelt arutamaks seda, kuidas erinevad sihtrühmad saaksid erinevaid teenuseid-tooteid üle riigi kätte. Olgu tegu puude eri liikidega, olgu tegu ealiste või regionaalsete sihtrühmadega. Erinevaid ligipääsetavuse tõkkeid on kahjuks riigis väga palju. Nii et ma arvan, et me oleme siin teiega väga selgelt ühel pool rindejoont.

13:55 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Meil on viis minutit aega. Väga lühidalt küsimus ja ka lühidalt vastus. Palun, Jüri Jaanson, täpsustav küsimus!

13:55 Jüri Jaanson

Suur tänu! Püüan teha lühidalt. Te mainisite ligipääsetavuse rakkerühma. Jah, ligipääsetavuse rakkerühm peab oma töötulemused esitama aastaks 2023. On ka olemas Euroopa Liidu ligipääsetavuse direktiiv, mis igasugust ligipääsetavust peab parandama, aga see hakkab kehtima alles aastal 2025. Nii et need on kõik palju suuremad ja laiemad teemad. Me praegu räägime ainult rahvusringhäälingu seadusest. Kui te nüüd avate need kõnelused – see on väga tervitatav muuseas, et valitsus hakkab rahvusringhäälinguga läbi rääkima, millised võimalused on –, siis kindlasti tuleks läbi rääkida ka vaegkuuljate võimalused. Vaegkuuljad on rahvusringhäälingu seaduse § 5 lõikes 1 ilusti kirjas, aga nendel ei ole otsesaadetele ligipääsu nii nagu kurtidelgi. Midagi ei ole teha, jõudu tööle! Ma kindlasti soovin, et te räägiksite läbi. Aga samas veel kord: miks võivad seal seaduses sees olla vaegkuuljad, aga mitte kurdid? Selgitage palun!

13:56 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Lugupeetud Jüri Jaanson, aitäh jätkuküsimuse eest! Ma nüüd vahepeal leidsin üles selle koha enda kirjas, millele ma enne peast viitasin. Ma loen selle ette: Sotsiaalministeerium toetab esitatud eelnõu eesmärki, sealhulgas kurtide lisamist Eesti Rahvusringhäälingu seaduse sihtgruppide hulka. Nagu ma ütlesin, me oleme siin teiega väga selgelt ühel meelel. Ja loomulikult nii rahvusringhäälingu kui ka erinevate kodanikuühendustega koostöös tuleb läbi rääkida, kuidas saavutada see siht parimal moel ja mis aastal see tehtav on. Kindlasti ei tule selleks oodata, kuni rakkerühm on töö lõpetanud. Ma lihtsalt viitasin sellele, et me tegelikult tegeleme ligipääsetavuse küsimusega laiapindselt.

13:57 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ma tänan kõiki küsijaid! Ma tänan ministreid vastuste eest! Infotund on lõppenud.